

REDACTIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL

Pe un an .. 20 cor.

Pe jumătate an .. 10 "

Pe 1 lună .. 2 "

N-ri de Duminecă pe an 4 coroane.

Pentru România și America 10 coroane.

Pentru România și străinătate numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un șir garmond: prima dată 14 bani; a doua dată 12 bani; a treia dată 8 bani de fiecare publicatiune.

Manuscripte nu se inapoiază.

Telefon oras și comitat 302.

Anul X.

NUMĂR DE DUMINECĂ

Nr. 12.

Moriamur...

De Ioan Slavici.

Nici în Ungaria nici în țările supuse coroanei ungare puterea Habsburgilor nu porcede din voința așa zisă „națională”, ci se razămă pe drepturi câștigate, pe care popoarele nu le-au pus niciodată la îndoială. Nesățioasa nobilime ungară ea singură le-a contestat pentru-ca, profitând de strămtorările, în care se aflau purtătorii coroanei, să stoarcă concesiuni — nu pentru țara, ci pentru sine însăși. Și ea a recunoscut însă prin reprezentanții ei autorizați legitimitatea stăpânirii habsburgice — de la Oradea-mare și duri mai târziu. Această însă de a se răzvrăti când împădurările i-s'au părut priincioase spre a stea ce noue concesiuni.

Așa a fost și pe la sfârșitul domniei lui Carol VI, cu care se stânge ramura bărbătească a Casei de Habsburg.

Leopold I, tatăl lui Carol VI, eliberase Ungaria și țările împreunate cu ea de sub jugul turcesc și stăpâniă cu plenitudine puterilor de cuceritor. Nu mai putea acum să fie vorba, dacă are ori nu dreptul de a dispune după buna sa chibzuință, căci era biruitor în luptă cu nobilimea ajutată de Turci și putea să zică »*Vae victis!*» Puind însă mai presus de toate interesele conviețuirii pacifice, el a asigurat vechia rânduală din propriul său îndemn, fără îndoială numai din al său propriu îndemn, căci nu mai rămăsese nimeni, care ar fi putut să-i facă sâlă.

Această putere nețarmurită a trecut prin moștenire la Carol VI, care, voind s'o treacă fără de sguduirii asupra fiicei sale Maria Terezia și asupra urmașilor ei, trebuia să se asigureze, că nobilimea ungară nu se va uni cu Ducele de Bavaria, care pretindea pentru sine moștenirea.

Acesta e — în cece privește Ungaria — rostul așa numitei *sanctiuni pragmatice*, care e o sărbătorească recunoaștere a legitimității Habsburgilor.

Știm cu câtă însuflețire s'a avântat nobilimea ungară în luptă și a rămas viu în amintirea urmașilor zgomotul »*Moriamur pro rege nostro...*» dar în curând a eșit la iveală, că strigătul acela nu dedea pe față nici o pornire generoasă, nici iubirea de țară.

A ținut nobilimea ungară totdeauna, ca regele Ungariei să fie slab și neajutorat,

ca să nu o poată ține în frâu. Se însufleția dar pentru-că Maria Terezia nu putea să poarte și coroana împărătească și era femeie tinără și strămtorată de dușmani, despre ale căror destoinicii nu-și deduseră încă seama. În dosul acelui »*Moriamur*» era speranța, că de aici înainte baronii, comiții și slugile lor vor putea să taie și să spânzure în toată lărgimea. Nu mai strigă dar nimeni »*Moriamur*» după ce Maria Terezia ajunsă împărăteasă, s'a răzâmat pe puterea împărăției, ea sa ocrotească pe supușii săi și să pună capăt abuzului de putere, pe care-l făcea nobilimea, pentru care războiul pentru succesiune, predarea Sileziei și războiul de șapte ani au fost împre-

Acea și azi nobilimea ungară.

Ea s'a îmbărbătat după războiul dela 1859 și s'a însuflețit după catastrofa dela 1866 fiindcă se socotea ajunsă la aboternicie. I s'au și trecut în timp de patru zeci de ani multe abuzuri până ce n'a ajuns să facă guvernarea normală peste putință.

Evenimentele nu s'au desfășurat însă așa cum le prevedeau ei.

Amăgiți de închipuiri greșite, ei credeau, că Monarchia iar se află în ajunul unei situațiuni grele pentru ea, și au voit să profite și astă-dată de strămtorările patriei, ca să-și întemeieze în mod statornic atotputernicia. Asigurați, că Monarchul nu poate să reziste, ei au stăruit cu îndrăzneală uimitoare și au cerut cecece cu anevoie li s'ar fi refuzat, dacă situațiunea ar fi cum ei și-o închipuiau. Nu! — ei nu s'ar fi avântat, dac'ar fi crezut, că e cu puțință, ca parlamentul ungar să fie dizolvat cum nici un parlament n'a mai fost.

Dumnezeu a voit, ca nobilimea ungară să se înșele și să rămâie în fața lumii întregi de rușine.

Cu totul altfel s'ar fi desfășurat evenimentele, dacă vre-o grea nenorocire ar fi slăbit puterea de rezistență a Coroanei, și popoarele atât timp asuprite nu trebe să scape din vedere, că asupritorii lor azi rușinați stau la pândă și așteaptă vre-o nenorocire spre a profita de ea, ca să se ridice iar în picioare.

Acum e timpul, »acum ori nici odată» să se uniască cu toții, pentruca împreună să-și hotărească soarta, căci nu poate nimeni să știe, ce aduce ziua de mâne.

Advocații Români.

(*) În lupta grea și mare ce o purtăm întru apărarea neamului nostru românesc, în șirele dintâiu stau advocații. Aproape toți fiind ieșiți din popor, ei au simțirea viuă pentru tot ce este românesc, înarmați fiind cu înalte cunoștințe de drept, ei știu cum să lupte și gândindu-se că își apără părinți, frați și surori, ei se simt îndemnați toți să lupte cu voinicie.

Fie că-s adunați la orașe, fie răsleți pe sate, advocații români sunt veghie neadormită și pururea gata a sări întru apărarea drepturilor noastre naționale.

Duminecă o luptă crâncenă au avut de purtat acești advocați în Arad. Comitetul camerei advocațiale din Arad — cameră unde cu numărul covârșesc Jidovii — se știe: hotărise că advocații români nici pe tablele de pe casa în viitor să nu mai fie îngăduiți a-și scade numele românește, ci ungurește!

Se înțelege că advocații români nu puteau să rabde rusinea aceste țări de ce ei au venit în număr mare, aproape toți, la adunarea anuală a Camerei și într'o rară frăție și cu barbație înălțătoare și-au ridicat glasul împotriva celor ce vor să-i despartă de ce au mai scump: *numele românesc!* Se pomenește de toți, în toate părțile, în-deosebi de vorbirea înțeleaptă și viguroasă a tinărului avocat Dr. *Iustin Pop* din Deva, care pe Români i-a încălzit și ridicat, iar pe străini i-a făcut să le amuțescă vorba pe buze, cu atâta dreptate și strășnicie a cuvântat. A arătat că nu-i lege, pe care să se poată întemeia ceice zicând că vor să-și întărească neamul, cer ca alții să se lapede de neam. Cu atât mai puțin este cinstit acest lucru, fiind recunoscut în lumea întreagă și de toate popoarele că nu numai neamurile, dar fiecare suflare de om în parte are dreptul să rămână cecece l'a zidit D-zeu... Cine scump numele nostru românesc vrea să ni-l răpească, ridică arma împotriva neamului nostru și dușman ni-l socotim!

Vorbit-au și alții, cu același curagiu, purtat-au cu toții sus facla dreptății. Voturile mulțimei maghiaro-jidovești i-a covârșit însă...

Dar nu-i vot pe lume care să poată îngropa adevărul.

Cum adecă: advocaților români să nu le fie îngăduit a-și pune tăbliță cu nume românesc, pe când birtașul Isidor din casa unde e camera advocațială aradană de ani de zile ține o tablă la poartă pe care e

„Janus” institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

— s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili — este cel mai vechi institut mutual de asigurare pe viață

pentru Austro-Ungaria.

Informațiuni In- Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabrik Lerchengasse Nr. 17. (Telefon 422.)

Se bazează pe legile mutualității, în puterea cărora accei-Premii efitine dentul capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani. Plătirea în caz de duel și sinucidere după 5 ani. — Asigurare gratuită pentru caz de război. — Fără timbru de poliță și taxă de stat. — Plătirea la moment.

Starea de asigurare	111.000.000 ser.
Sumele de asigurare plătite până acum	56.000.000 "
Averea institutului	31.000.000 "

scris — jidovește!... Advocații români să nu aibă atâta drept cât are un birtaş — *Koscher*?

Sinagogele ovreiești n'au oare în frunte cele două table pe cari e scris — ovreieste?

Și la care casă ovreiască lipsește sulul jidovesc ținut în — ușă?

Noi n'am strigat nici odată că asta e rușine, ci zicem: *fiecare în limba lui!* De ce în deosebi advocații jidovi strigă împotriva celor români!

Zădarnic deci «Függetlenség» (dela 27 Martie) ridică în slava cerului pe advocații cari au hotărât să șteargă până și de pe tablite numele românesc, zădarnic scrie că pornirea asta e isvorită din cel mai curat gând pentru țară, — adevărul rămâne că advocații neromâni au dat o puternică lovitură neamului românesc, că prin aceasta nu s'a dat dovadă despre lupta înălțătoare a Ungurimii, ci despre micimea de suflet a celor cărora de altfel le e binevenit orice Român când merge la dânsii cu pricini și cu bani — mai ales cu bani!

Nu le place Moriiilor și Dolfilor numele românesc? Dar când le vine în cancelarie Românul, nu știu unde să-l așeze și-i bun banul luat dela Român și nu unul, dar mulți advocați jidani învață pe capete românește, că altfel ar peri de foame, neputându-se înțelege cu Românii, ori că ar trebui să se întoarcă la moșii din Galizia, cari de altfel în viața lor numai ungurește n'au vorbit.

Nu-i de altă întâia oară când advocații români trebuie să îndure lovituri pentru că în lupta rațională țin să-și ia partea cuvenită. Cine nu-și aduce oare aminte de cele ce au trebuit să sufere advocații români cari au fost cu *Memorandul* la Viena și cei osândiți apoi pentru *Memorand*?!.. Și tot advocații neromâni au fost cei cari au strigat *răstignire!*

Ce au vrut să ajungă prin asta?

Să despartă poporul de cei mai luminați fii ai sei, să sperie pe tinerii români a se face advocați, ca astfel să tot scadă numărul celor mai voinici apărători ai drepturilor noastre naționale, iar ei — Dolzii și Moriiii — să ajungă astfel nu numai la punga Românilor, dar stăpâni, la orașe și la sate, și peste sufletele plugarilor români.

Nu și-au ajuns însă ținta și mai ales nu-și vor ajunge-o d'aci încolo. Pentru-că deși se mai găsesc pe ici pe colo Români slabi cari să ocolească pe frații lor advocați români când au vre-o pricină, ori să se ducă la advocați români numai când alții i-au lăsat ca — degetul, totuși numărul advocaților români crește, atât la orașe cât și la sate și pe sate mai ales, unde se așează un avocat Român, se ridică o cetățue națională. În jurul lui se strâng preot, învățator și fruntașii satului toți, și multe treburi bune se pun printrânsii la cale... Că se pot afla și uscături, că unul ori altul ajunge coadă de topor și să se dee în coate cu Ungurii și Jidovii, ori să se scrie «Momák Döme de pildă (care în Șimand, satul lui de naștere, eră cunoscut sub numele de Mitru Momac), asta n'are să schimbe pă-

rerea bună, încrederea și dragostea pe care fiecare Român de treabă trebuie s'o aibă față de advocații români!

De aceea, cu cât mai mult îi vom vedea luați la ochi, cu atât mai tare și mai cu inimă ne vom strânge în jurul advocaților noștri. Cu ei și prin ei voim să purtăm lupta mare și înălțătoare pentru ușurarea soartei neamului românesc.

Iarăși supărați! Ministrul de comerț, *Vörös László*, a dat o îndrumare, în urma căreia procurorii au dreptul a confiscă ori ce ziar, epistolă sau telegramă, dacă ei află de bine. Aceasta îndrumare a făcut mult sânge rău în sinul marilor patrioți. Nu-i vorba, au dreptul să se supere, căci prin această guvernul face o nouă nedreptățire față de presă.

Supărarea lor însă n'are loc acum, căci îndrumarea guvernului se bazează pe articolul de lege XXXVI din 1896, pe când la putere era faimosul *Bánffy* și pe când votase legea aceasta și *Andrássy* și *Darányi*, cari azi sunt și ei în tabăra așa numită coalitiție.

Atunci se înțelege nu era rea legea îndreptată mai mult contra noi. Nu s'au răzvrătit, nu s'au răzvrătit, și și lor le veni rândul.

Noi n'avem să ne supărăm, acum cel puțin ne apropiem de egala îndreptățire.

CRIZA.

Budapesta, 29 Martie.

Decisiunea s'a dat în sfârșit: alegerile nu se vor ține în termenul legal. Ea nu a fost publicată în mod oficial, dar ea este neîndoioasă. Ceeace mai întârzie întrucâtva publicarea acestei hotăriri este o chestie de formă. Căci M. Sa a hotărât să motiveze amânarea alegerii printr'un manifest autograf. În scopul acesta *Fejérváry* și ministrul *Lányi* au rămas încă o zi, ieri, în Viena. Ei au fost primiți, ieri, încă odată în audiență de M. Sa care s'a sfătuit cu ei asupra manifestului și asupra felului cum se va motiva amânarea alegerilor.

Această argumentare propusă de *Lányi* se zice că va fi de o putere convingătoare și inatacabilă. Ea va face să amuțescă orice acuze ce se vor ridica împotriva hotărârii M. Sale.

Care poate fi această argumentare? Ea nu poate fi decât cunoscuta *Verwirkungstheorie* după care călcarea unei convențiuni sau a unui contract printr'unul din părțile contractuale scutește și pe celalalt de orice îndatorire.

Intr'adevăr, compromisul, adecă învoiala făcută între M. Sa și poporul unguresc a fost făcut de cătră dinastie cu presupunerea că poporul unguresc va păzi totdeauna cu sfințenie această învoială.

Dar iată că se ridicară tot mai mulți dintre unguri, cari cărtiră împotriva acestei învoieli. Ei cereau mai mult decât încuviințase Tronul poporului unguresc. Ei voiau ca limba ungurească să între și în ce-

tățuia armatei, comanda ungurească să ia locul celei nemțești, iar flăcăii noștri în timpul miliției să fie chinuți cu învățătura acestei limbi atât de străine de firea noastră.

Câtă vreme ei erau în minoritate, adecă puțini, nimeni nu se temea de dărâmarea compromisului. Dar anul trecut ei dobândiră majoritatea la alegeri și astfel covârșiau pe cei vechi la număr.

Atunci M. Sa văzând lăcomia și nesațiul unguresc hotărî să nu respecte voința lor. Astfel după multe încercări de împăcare el împrăstie parlamentul unguresc și hotărî să nu-l mai cheme la sfaturi. Rupând ungurii contractul, astfel, a arătat și el că să simte scutit de datoriile sale.

Ziarele ungurești scriu pe glasul supărării și desnădejdi celei mai mari. Dacă nu ar fi procurori suntem încredințați că ei nu ar pregeta de a învinui pe M. Sa împăratul și regele nostru de călcarea jurământului său. Dar nimeni nu se găsește să mărturisească călcarea lor de jurământ! Aceasta-i judecata vecinică a lor, ceea-ce face altul împotriva lor este o crimă, un păcat, iar tot ce fac ei e virtute.

Serviciul militar.

Pentru a strânge recruții trebuitori pentru armata ungurească o hotărî să dea tuturor o bună parte de bunăvoie în armată. Căci, ca să se evite, făgăduindu-le certarea unui an de serviciu militar.

Astăzi această știre se dezmente. Pe cine să-l mei crezi?

Comitatul Huniedoara.

Acest comitat locuit aproape numai de români a hotărît să verse în casa statului toate dările plătite de bunăvoie.

Guvernul în schimb încă a hotărît să plătească și el plățile funcționarilor cari se vede că s'au saturat cu rezistența pasivă.

Deputatul Onciul despre reforma electorală în Austria.

Deputatul român Dr. Aurel Onciul, publică în «Wiene Freie Presse» un interesant articol asupra reformei electorale în Austria. El desfășură încă odată idea, pe care a expus-o în discursul său ținut în Reichsrat, de a se împărți mandatele parlamentului în mod egal între Slovaci de o parte și între Germani și Români de altă parte. Intr'o introducere de o clasică scurtime, limpezime pătrunzătoare, el cercetează principiul egalității și al generalității, care s'a proclamat în reforma electorală. Cere apoi ca mandatele parlamentului să se fixeze la 480, primind de o parte Slavii 240 și Germanii, Italienii și Români 240. Această paritate de mandate ar jigni într'u câțiva ce-i drept proporția numerică a acestor popoare (10 milioane de neslavi față de 16 milioane de Slavi), dar ea ar crea un echilibru între forțele opuse ale țării și ar garanta libertatea fiecărui popor, căci nefiind o majoritate națională, nici un popor nu ar putea asupra pe celalalt.

Tulburările din București.

— Amănunte din presa română. —

Privitor la tulburările sângeroase petrecute Luni seara în București, «Epoca» da următoarele amănunte:

CANCELARIA ARCHITECTULUI ROMÂN

IOAN NIGA.

Arad, Jozsef főherceg-ut. Nr. 1.
(Lângă banca „Victoria“.)

Pregătește planuri și specificări de spese pentru edificii publice și private, primește lucrări în sfera arhitecturii mai înalte, cenzurări, colaudări. Ca specialist în ritul nostru oriental edifică și restaurează biserică în mod artistic, din care cauză o recomandăm în deosebi d-lor parochi. Trimite planuri, schițe, specificări și servește în lucrări arhitectonice cu deslușiri gratuite.

Di Iorga la parchet. Dl. N. Iorga a fost citat pentru ieri la parchet la oarele 4 p. m.

După ce și-a făcut cursul obicinuit la Universitate, dl. N. Iorga s'a prezentat la parchet însoțit de principele Callimach.

Un număr de profesori și literați au cerut azi rectorului Universității dl. C. Dimitrescu-Iași, autorizarea de a ține o întrunire în sala Nr. 4 a Universității.

În urma refuzului rectorului, s'a cerut și s'a acordat de către comitet sala cercului profesorilor secundari.

Intrunirea va avea loc azi.

Dl. D. Sturdza a făcut azi după amiază o vizită dlui Iorga.

Negăsându-l acasă dl. Iorga fiind dus la parchet, dl. Sturdza i-a lăsat pe o foaie de hârtie aceste cuvinte: „Am venit să-ți strâng mâna”.

Intrunirile studenților. Studenții manifestă intențiunea de a ține Duminecă o mare întrunire publică în sala băilor Eforiei, spre a protesta contra măcelului polițienesc din noaptea de 13/26 Martie.

Studenții au și făcut demersuri pe lângă mai mulți profesori universitari spre a lua cuvântul la aceasta întrunire.

Cuvântul de ordine primire studenți pe ieri după amiază a fost ca să se riștească în liniște urmând să se întâlnească azi la cursul dlui Iorga.

Manifestația de la Teatru. În toată Capitala se răsună de lațala tinerului vestea, că studenții se au să facă o manifestare în fața Teatrului la ora 7 și jumătate. Într-adevăr, în această dimineață în piața Teatrului s'a desfășurat a nouă eveniment.

Pe la oarele 7 și jumătate era lătată în piața Teatrului și pe calea Victoriei în călătoria tinerilor și suspenzi.

La oarele 8 un mare număr de studenți în frunte cu un steag îndolbat trecută prin fața Teatrului cântând „Deșteaptă-te Române”.

Manifestanții s'ai împrăștiat apoi în liniște.

Studenții Vlădescu. O delegațiune s'a prezentat la dl. Vlădescu, ministrul instrucțiunii publice, și a cerut, în numele studențimei universitare ca să li se dea satisfacție pentru brutalitatea săvârșită de dl. Al. Davila, directorul general al teatrelor, care cel dintâiu fără a fi provocat, a lovit pe studentul Săvescu, care s'a prezentat la d-sa și i-a cerut să intervie ca să oprească reprezentanția societății „Obolul”.

Studenții au amenințat că în caz contrar au luat înțelegere și cu colegii lor din țară pentru a provoca grevă generală.

Dl. Vlădescu a răspuns delegațiunii că acum nu poate da nici un răspuns precis, dar că în orice caz studenții vor avea o satisfacție bine-meritată.

Dl. Vlădescu a mai adăugat că, în adevăr, poliția este de vină pentru cele ce s'au întâmplat.

Studențimea universitară a hotărât ca după amiază să facă o manifestație grandioasă la cercul profesorilor secundari din calea Victoriei (peste drum de strada Doamnei), unde dupăcum se știe, se întrunesc literații, spre a semnă un protest redactat de poetul Al. Vlahuță.

Din România.

Serbare. La 27 Martie s'au împlinit 25 de ani dela proclamarea regatului român.

Cu acesta prilej s'a oficiat la Metropolie, în oarele 10 jumătate dimineața un Te-Deum, la care au asistat ministrii și toți reprezentanții autorităților civile și militare.

În curtea mitropoliei o companie cu drapel și muzică a dat onorurile militare.

Câte un Te-Deum s'a oficiat la aceeași oră în toate bisericile catedrale din țară în prezența autorităților civile și militare.

Expoziția, București 29 Martie. Comisariatul general al Expoziției anunță într-o circulară apărută în „Monitor” că deschiderea Expoziției s'a fixat pentru 14 Mai.

Conferențele Societații Femeilor române. Câmpia României și trecutul ei. Sâmbătă seara la oarele 6, d. Munteanu-Murgoci, profesor universitar, a ținut la „Societatea Femeilor române” o interesantă conferență: Câmpia României și trecutul ei.

Conferențiarul arată în câteva cuvinte situația pământului în epoca când a apărut „Câmpia României”.

Spune, că aceasta „Câmpie a României” a apărut în timpul ultimei epoci din perioada terțiară. Acest fenomen se explică de geologi astfel: după epoca pontică s'a întâmplat în Carpați o mare revoluție. Rocă și lavă a eșit din centrul pământului, coaja pământului s'a crăpat pe o distanță mare, alunecări de straturi au desăvârșit formațiunea Câmpiei României.

După unii geologi, în timpul acestui fenomen, a existat și omul și prin urmare el a fost martor.

Pe locul în care se află astăzi „Câmpia României” se întindea Lacul Pontic care în urma revoluției arătate mai sus, s'a transformat în mai multe lăcușoare. Acestea lăcușoare mai existau și în răsăritul Europei, în partea de sud a Rusiei și în tot Orientul.

Animalele cari trăiau în aceste lacuri se înmoldesc mult cu cele de astăzi cari se găsesc în apele dulci.

Mamiferele nu se înmoldesc și difereau prin mărime, așa de ex: Mastodontul care avea înălțime de 6 metri.

Analizează epoca cuaternară și arată care sunt mișcările de pământ și loc ce s'au efectuat în Câmpia României în decursul acestei epoci.

Conferențiarul încheie într'un concluziune că de oraf.

Articol consacrat României.

Articol consacrat României. Berlin 26 Martie. — Ziarul Nord-deutsche Allgemeine Zeitung, apărut astăzi, consacră României un articol având în rezumat următorul cuprins:

S'au împlinit 25 de ani de când România a fost înălțată dela principat la regalitate. Germania a urmărit desvoltarea acestui nou stat cu un cordial interes și cu satisfacțiune s'a văzut România desvoltându-se din ce în ce mai mult sub direcțiunea unui cuminte și leal șef, ca un element prețios al familiei popoarelor europene.

Cu trei ani înainte de a fi înălțată la regat, România și-a câștigat independența în urma unor escelente acțiuni războinice. Ea a dat dovadă, în cei 12 din urmă ani, că a știut, prin eforturi serioase, să câștige o pozițiune respectată atât în ceea ce privește relațiunile sale politice cât și economice. A întărit în acest timp baza pentru o sporire economică și civilizatoare a poporului pentru viitor și a știut să treacă cu succes prin crize grele.

Regatul dela gurile Dunărei a dovedit totdeauna, că este și dorește a fi un păzitor important al păcii și a contribuit într-o mare măsură, prin atitudinea sa circumspectă ca să nu izbucnească un mare incendiu în crizele prin care a trecut orientul european.

Aducem suveranului României și ilustrei regine a Românilor, care a exercitat o mare influență asupra vieții intelectuale a României, felicitările noastre devotate și urăm, în numele poporului german, ilustrei părechi regale să mai trăiască încă mulți ani pentru prosperitatea țării și a poporului.

Germania și Rusia. „Berliner Tageblatt” publică un foarte violent articol la adresa guvernului rus, intitulat „Recunoștința Romanovilor”. Iată două pasagii caracteristice:

„Avem acum mulțumirea pentru toate serviciile de iubire rău inspirată pe cari guvernării noastre le-au adus sfintei Rusii. Avem acum chitanța serviciilor de valeți la cari au trebuit să le consimtă funcționarii și justiția noastră în beneficiul guvernului rus, și cari au compromis bunul nostru renume în lume.

Iată plata neobositorilor eforturi ale guvernărilor noastre pentru creditul Rusiei și pentru banii Germaniei vărsați în butoiul Danaidelor a politicii financiare ruse!

Rusia a luat în public, în fața lumii întregi, partea Franței în chestiunea de la Casablanca.

În loc de a lua o atitudine împăciuitoare și de a lucra la o înțelegere între Berlin și Paris, Rusia ne pune o piedecă și întărește opunerea Franței împotriva unui aranjament acceptabil de noi!...

...În chestia marocană ne aflăm acuma într'o izolare de netăgăduit, și care n'are nimic strălucit. Totuși, e cu puțință să scăpăm cu fața curată, și în conferință, ori-care a fi rezultatul, să nu ne facă o parte mai rea decât adversarilor noștri.

„Dar aceasta nu e cu puțință decât dacă vom arăta Francezilor și celorlalte puteri, că Rusia nu este pentru noi masca înfricoșătoare a cărei înfruntare din sprânceană să ne sperie. Așteptăm, în loc de continuarea întunecatei și sterilei certe între ziarele noastre oficioase și presa din Paris, două cuvinte măsurate adresate contelui Lamsdorf, cari să-i arate, atât lui cât și oamenilor săi, că cei dela Wilhelmstrasse au întotdeauna la dispoziția sa vechiul tuș cu apă rece. Insuficiența diplomației noastre ar fi și mai mare decât insolența diplomației rusești, dacă ea ar primi această „lovitură de i-pure” rusească fără a răspunde.

Optsprezece veacuri!

În anul acesta împlinim optsprezece veacuri de când locuim aceste plaiuri.

Optsprezece sute de ani de când marele împărat al Romei și puternicul stăpânitor al acelor vremuri, Traian, a sădit neamul nostru aici în Dacia lui Decebal!

O mie și opt sute de ani de când s'a pus temelția acestei familii de oameni aici în văile Carpaților, lângă Dunărea lată.

Și în aceste optsprezece veacuri noi cari au fală ne numim strănepoții lui Traian, ce am săvârșit pe pământul cuceritorului mare?

Și ce-am fi putut săvârși pentru a ne arăta lumii coborâtori din neamul acela de împărați?

Răspunsul nostru cel dintâiu care-l întemeiem pe adevăr este că noi am pierat puțin.

Al doilea răspuns este, că prin vitregia vremurilor de urgie, cari le-a cerat neamul nostru — a fost pierat puțință a ne arăta vrednicia.

Trebuie să vădă ori și cine că această națiune în curs de șasăsprezece veacuri a dus o viață de martir.

După așezarea străbunilor noștri aici de-a stat în liniște vre-o sută de ani și de atunci încocoace se începura suferințele acestui neam.

Pe aci ai venit întâiu, aci ai răpit întâiu, și aci ai schingiuit întâiu — popoarele barbare, săbătăcimile crude ale Aziei.

Sărmana Dacie a fost locul celei dintâiu devastări de către acești monștri ai neamului omenesc.

Și astfel locuitorii aceștia în lungul șir de veacuri au pierdut forma de stat, de religie, și instituțiuni naționale (rămânând numai cu o limbă dulce vorbită), retrăgându-se prin creerii munților Carpați, ducând o viață de păstori de vite.

Cei cu averi însă, cei bogăți își luau avutul și treceau de partea dreaptă a Dunării în Moesia și peste tot Balcanul, rămășițe din aceia trăiesc în Macedonia de azi.

Întâmplarea a fost, că un popor slav — împins de hoardele barbare (din spre răsărit) s'au afundat tot mai mult în munții Carpați până au aflat aci un neam de oameni părăsiți, și fugăriți de aceeași soarte ca și ei — dela vetrele și viața de câmpie, aceștia erau Români, pribegiții Români! Cari fură nevoiți a împrumută dela oaspeții lor forma de stat, de religie, și multe expresiuni de limbă.

După încetarea năvălirilor și după-ce eșiră la șes — românii observară elementul slav și își formară ducate, principate, mici sătulețe dintre cari erau mai slabe încăpură pe mâinile vecinilor la cari și azi ne află.

Tăria acestui neam este carea l-au scăpat pe el de viforul turbat al atâtor popoare barbare.

D-zeu însă a ridicat în toate timpurile bărbați din sinul acestui neam, cari au fost nu numai spre a lui fală dar de multe ori spre ajutorul spre scăparea creștinătății.

Acest neam a fost sfârșit nu atâta prin puterea dușmanului cât prin oarba neunire și a pizmei răutate!

Abia a optsprezece sută ni-au răsărit și nouă zorile unei deșteptări din „somnia cel de moarte”.

Acum vedeau Românii, că au așteptat prea mult din senin, s'au încrezut prea mult în schimbarea vremurilor.

Atunci când zorile libertății s'au ivit conducătorii națiunii noastre au scuturat cătușile sclăviei de pe peptul acestei națiuni!

Ei i-au arătat calea cea adevărată și sigura mântuitoare — a deșteptării! A culturii! A înaintării!

Ei au văzut, cât de departe am rămas și cum de înapoia altor națiuni ne aflăm!

Din optsprezece veacuri dintr'un singur trunchiu Românii azi trăiesc împărțiți — politicește în cinci state, ei sunt cel mai pacinic popor.

Cei fericiți dintre Români sunt cei din regat, avându-și propriile lor așezăminte naționale, ei sunt liberi, se pot cultiva, și e de mirat propășirea ce ei au săvârșit în cel din urmă pătăr de veac.

Intre Românii supuși statelor străine se află cari pot lua parte activă la viața de stat (Transilvania! și Bucovina) ceialalți (Basarabia și Macedonia) stau rău de tot în privința culturală.

Opsprezece secolii ai străbătuți Române! Și dacă vitregia vremilor nu te-au nimicuit, oare să nu cunoaștem aci mâna lui D-zeu care te-a condus și te-a scos din întunecimea grozavă din perirea sigură, din suferințele ce tu le-ai suferit!?

Sărbează acest an cu care să încheie cei optsprezece veacuri cari au sburdat în cursul vecinicii; și păsește de-aci înainte către lumina adevărului, eși din nepăsarea tristă în care încă te mai afli: să lăsam patimile de-o parte, să întindem mână frățescă pe calea mântuirii, pe calea adevărată, singură a deșteptării!

Când vedem, că toate națiunile râvnesc către o cultură, către lumină — oare numai noi Românii să stăm în nepăsare?

Oare numai noi poporul, talpa țării, să stăm în întunecul neștiinței?

Azi au trecut vremile răzburării cu forța. Și azi numai acela e puternic, numai acela e învingător carele e bogat în știință, în cultură. Pentru aceasta cu drept se cere să pătrundă știința în poporul întreg fărăosebire de clasă.

Și noi Români azi ca nici-odată numai prin această ne vom arăta ca vrednici urmași ai Romei! Ca strănepoți adevărați ai Tatălui Traian! Numai atunci cu mândrie vom putea merge la Roma, la columna Lui să o împodobim cu vrednicia noastră!

Nu-i Român acela ce lumii nu citează
Să arete că trăește, să arete că e brav —
Al Romei faimic nume prin fapte să păstrează,
Iar nu prin sarbezi vorbe pe buzele de slav!

Delabertis.e.

Pentru alegătorii români.

I.

Comisiunile îngătuite pentru înscrierea alegătorilor după comune, și-au început deja lucrările. Terminele, în care trebuie să se înfățișeze comisiunile în fiecare comună mare și la fiecare sediu a cercului notarial, sunt deja mai în tot locul puse.

Fie care locuitor din comunele respective are dreptul de a se prezenta înaintea comisiei pentru a dovedi îndreptățirea lui, eventual și a altuia. Fiecare trebuie să fie ascultat de comisiune. În cât nu vrea să se prezinte cineva în persoană, are dreptul de a-și înainta comisiei dorința în scris sau prin plenipotențiat. De sine înțeles, că dacă nu se prezintă cineva înaintea comisiei nu urmează, că n'ar fi îndreptățit a fi luat în lipsă, întru cât are drept la aceea.

Pentru ca să fie în curat fiecare interesat în privința îndreptățirii de a fi luat în listă, atragem luarea aminte tuturor asupra următoarelor:

În comunele (satele) mari și mici din Ardeal au dreptul de alegător:

1. Cari sunt puși la dare de pământ cu suma de 35 cor. 81 fil.; sau

2. cari sunt puși la dare de pământ cu cel puțin 34 cor. 13 fil. și lângă asta după o casă cu cel puțin dare de clasa I.; sau

3. cari sunt puși la dare de pământ cu 31 cor. 13 fil. și pe lângă asta după casă cu cel puțin dare de clasa II.

În cazurile acestea casa, precum și pământul poate să fie numai în posesiunea îndreptățitului. Mai departe sunt îndreptății în Ardeal:

4. cari sunt puși la dare de stat directă după cel puțin 120 cor. venit anual de pământ, case venit cl. III. și capital sau rentă. Suma dării e diferită și variază după cum se compune din izvoarele amintite.

5. cari sunt aleși după fumuri ca alegători de deputați. Înainte de a eși comisiunea de înscriere în comune (sat) să aleg și alegătorii după fumuri ca anuci, deja, când se prezintă comisiunea, să fie alegerea validă și numele alesului să poată fi introdus în listă.

Alegerea alegătorilor după fumuri trebuie să se facă cunoscută comisiunilor totdeauna înainte de alegere cu 3 zile. Alegerea se face publice. Dreptul de vot la alegerea aceasta au toți, cari sunt îndreptății de a vota la alegerile antistiei comunale.

Afară de cazurile acum amintite cetățenii de pe întregul teritoriu regatului ungar pot să fie înpreptății și atunci:

6. Dacă sunt puși la dare de chirie după un venit curat de 210 cor.;

7. neguțătorii, cari sunt puși la dare de venit

clasa III, după un venit anual cel puțin de 210 coroane;

8. meseriașii, cari sunt puși la cel puțin 21 cor., dare de venit cl. III.;

9. meseriașii puși la dare după o calfă; sau
10. toți aceia, cari sunt puși la dare directă de stat după un venit de 210 cor., computat din pământ, case venit cl. III., capital sau rentă.

Iar numai în părțile ungurene sunt îndreptății aceea

11. cari au 1/4 sesiune urbană; sau
12. o moșie cu estenziune teritorială corespunzătoare 1/4 sesiuni urbariale.

Învățătorii și preoții precum și capelanii sunt îndreptății de pe baza aceea, dacă sunt aplicați în post. Cei penzionari din ei nu pot fi alegători dacă au penziune de cel puțin 1000 cor.

Ca condițiuni generale trebuie să aibă fie-care îndreptățit următoarele: Să fie cetățean ungar, de 20 ani, de sexul bărbătesc și să fie eșit de sub tutoratul părintelui, a tutorului și a stăpânului.

Dela cei îndreptății pe baza dării să cere încă, ca să fie puși sub suma dării prescise în anul premergător compunerii listelor. Ceialalți îndreptății trebuie să aibă condițiunea numai la începutul conscrierilor.

Numai darea de stat directă să socotește. Dările din mai multe comune să socotesca la oaltă. Darea trebuie să fie numai aruncată, nu e lipsă însă să fie și plătită.

Proprietariul foilor funduari are proprietate la dreptul de alegător. În cazul când dânsul nu să folosește de dreptul acesta, poate fi îndreptățit acela, care e în stăpânirea locului, spre deosebire ca moștenitor sub altă titulă.

Comisiunea de conscriere pe terminul acestei dispozițiuni legale și a datelor, cari sunt a se pune la dispoziția ei, are de a compune listele.

În cazul când comisiunea n'ar lucra după modalitățile aici schițate, să poate folosi ori și care îndreptățit de remediile legale.

Scrisoare deschisă.

Iubiților consăteni! Iubiților frați Români din America!

M'am născut, am crescut și trăit între plugari, și potrivit chemării mele de învățator m'am și pus în slujba plugarilor, dând după putință așa creștere fiilor lor, ca să trăiască dupăcum a lăsat Dumnezeu, adevă: din sudoarea feței lor și nu din sudoarea altora.

Urmarea învățaturii mele s'a și arătat spre îndestulirea mea sufletească. Atunci — când dintre foștii mei elevi cei mai bravi, ajungând la vârsta cerută de a putea munci cu toată nădejdea și prin muncă să ajungă la câștig după care

Și vezi tu cu cât mi-i dă

Barbatul așa făcea,
Cum nevasta îi graia.

Și în târg el s'a 'ntâlnit
Cu un voinic Siminic,
Ce din grai lui i-a grăit:
I-os voinicul, Siminic!
De vândut ți-e nevasta?
De vândut zău d'asta!
Ei, dar' cât ceri tu pe ea?
Eu i-am rupt prețul d'acasă,
Ca să-mi dau a mea nevastă
Tot pe bani nenumărați,
De aur și-argint curați.
Așterne dar tu dolmanu,
Să-ți dau banii cu sacu.

Nevasta din grai grăia:
Hei voinice, Siminice,
Nu lăcomi banilor
Să mă dai poganilor,
Lăcomește zilelor,
Și mă dă creștinilor.
Lăcomește, nu uită,
Cum ți-ai trăit viața
Până-ce am fost a ta,
Și nu am fost d'altuia.

La Smârdan.

Prin văile dela Smârdan
Rănit grozav de un glonț dușman,
Soldatul cade dintre-ai săi
Lungit de odată jos pe lan...
Și-acolo a rămas de ei.

Aude par'că ca prin vis
Al trâmbiței semnal precis;
Dar duse-s pentru dânsul toate...
În focul Turcilor deschis,
Să deă năvală nu mai poate.

Ai lui luptă 'n depărtare,
Și dau și dau cu 'nversunare,
Să sfarme cuibul păgănesc,
Să meargă vestea 'n lumea mare
De șoimul ager românesc.

Dar el prin văile pustii
Uitat cu totul de cei vii,
Se zbate 'n cruda morții ghiară...
Și par'că vede-ai lui copii
Și cum n'ar vrea răsleț să piară!...

Și geme înădușit și greu:
Gândindu-se la satul său,
Și cum îl mai așteaptă acasă,
Că toate, toate le merg rău!
Iar el de veci, de veci îi lasă.

Puterile-i de tot s'au dus.
Acum vin vulturii de sus
Și smulg din ranele-i ferbinți,

Și el stăta-i de răpus
Ca nu scrăsnește nici din dinți.

Cânească moarte i-a fost dat
Să-și vadă trupul sângerat,
Să vadă vulturii ciupind
Și el să stea tot nemișcat
Abia gemând, abia gemând!

E viu, dar... moartea-i lângă el!...
Ah! câți n'au mai murit la fel,
Prin văile dela Smârdan
Viteji din Argeș din Muscel...
Loviți în piept de un glonț dușman!...

Coatucerna

POEZII POPORALE.

Culese de Ioan Lupșe.

Pe cel deal pe cel colnic,
Mult se vaieră-un voinic,
Că de când s'a însurat
Pâne bună n'a mâncat,
Haine albe n'a purtat.

Nevasta d'asemeni zice:
Bărbate dragă bărbate,
Făți-o funie de anglie
Și mă leagă de cocie,
Și mă du din târg în târg,
Unde nanile se vând.
Du-mă 'n târg la Lipova

acuma, Bachmayer a defraudat, pe când era bolnav șeful său Carol Schnell, 9677 coroane 70 fileri, iar după moartea lui Schnell, pe timpul când era însărcinat cu conducerea Dr. Kozma Endre, a defraudat 24.157 c. 29 fil. Cu totul 32.935 c. 18 f. Poate de acum înainte să se mai descopere altele. Bachmayer a furat banii din sumele de împrumut, trimise notarului de către cassa de păstrare cu scop de a fi predate destinațiunii. Așa între altele a defraudat și din împrumutul de 800 cor. al lui Mircan Voina și soția, suma de cor. 398.15, ce trebuia s'o verse la Eforie, iar din împrumutul de 900 cor. al lui Dum. Bucur Aldea a mîncat 800 coroane.

(Dreptatea).

— **In jurul unui monument.** In rotunda Ateneului alături de premiata machetă a viitorului monument dela Călugăreni, se mai află expuse încă ale două machete de o prea modestă înfățișare la privire, dacă singură privirea ar fi în de ajuns pentru judecarea operilor de artă.

Despre proiectele dlor Späthe-Clavel, Romanelli și Pavelescu, singurele pe care le-am văzut, nu voi spune nimic. S'au găsit înaintea mea alți competenți care să spună nu numai tot ce au știut, ba chiar foarte mult din ceea-ce au tras cu urechea după la alții.

Voi vorbi însă de cele două machete care sunt operele sculptorului Alexandru Liuba, și care deși remarcate de comisiunea însărcinată cu cercetarea lor, totuși, au avut nenorocul să se vadă trecute din partea celor care nu merită cinstea de a fi pomenite.

Prima constă într-o împreunare de 4 coloane romano-arhaice în vârful cărora planează cu aripile întinse un vultur. La bază se găsește un basorelieu reprezentând lupta dela Călugăreni, iar în mijloc, lipit de două coloane, statua Sf. Gheorghe — patronul războinicilor — răzămându-și brațele pe o greoaie sabie medievală.

A doua reprezintă geniul resboiului intrupat într-un soldat român, care ținând într-o mână pajura lui Mihai, rezămată pe genunchi și într-alta praporul țării, călărește un leu — Simbolul forței.

Și într-una și într-alta, sculptorul a voit să simbolizeze victoria românilor printr-un monument care ca factură și vesel ca aspect, un monument care ne-ar fi amintit trecutul într'altfel de cum monumentele funerare, greoaie și triste ne amintesc morții.

Nu voi să fac nici o aluzie. La Bellu se găsesc multe monumente frumoase și în cimiterile din Italia există adevărate capo de operă, de sculptură. Amintirea bătăliei dela Călugăreni însă, nu trebuie perpetuată printr-o cruce, or cât de artistic ar fi ea croită și ori câți români și-ar fi găsit moartea în câmpia Neajlovului. Nu moartea celor care-și apărau moșia, trebuia să călăuzească inspirația sculptorului, ci bărbăția celor care mureau pentru moșie.

In privința aceasta, cred că bucățile d-lui Liuba erau mult mai nimerite, ori-care din ele ar fi fost aleasă.

«Secolul», 14 Martie 1906.

R. V.

— **Furt în biserică.** Din Timișoara ni se scrie, că niște făcători de rele au intrat în bisericile din Iosefin, furând banii ce au aflat acolo. Poliția cearcă să afle, cine sunt făptuitorii.

— **Jertfa beției.** Din Szabadka se vestește, că Sztipics Albert, proprietar de pământ plecase cu căruța la țarina sa. Când se suise în căruța deja era beat cum se cade. O vreme, caii s'au dus cinstit pe drumul rău, la un loc însă căruța s'a răsturnat în un șanț, și stăpânul ei s'a lovit atât de tare, încât a rămas mort. In ziua următoare l-au aflat cunoscuții și trupul l-au dus acasă.

— **Soția.** Un profesor dela univerzitate din Viena cu numele Beer înainte de aceasta cu doi ani a fost deținut și dat în judecată, fiindcă se lățise vestea despre el, că duce un traiu păcătos. Beer era foarte bogat și cheltuia mult pentru cărțile de învățătură. Cu toate că era profesor, el avea vreme să se dea și plăcerilor, cari apoi l-au dus înaintea judecătoriei. Soția lui făcuse totul, numai ca să-și poată mântui bărbatul, dar înzădar: el a fost pedepsit la mai mulți ani închisoare, iar ea a rămas numai cu suferințele, năcazurile și rușinea.

Din Montreux se telagrafiază acum, că soția lui Beer s'a sinucis, Miercuri sara, lăsând în urmă o epistoală în care spune, că pricina morții sale e nedreptatea ce se face cu bărbatul său ținându-l închis pe nedreptul.

+ **Văd. Hortenzia Goldiș născ. Micula,** fiica fostului preot în Târnova, George Micula, în urma unui morb greu și îndelungat și-a dat nobilul său suflet în mâinile Creatorului, Vineri în 23 Martie n., la 1 oră după amiază, în etate de 19 ani și trei ani ai fericitei sale căsătorii, lăsând în urmă o prea iubită fetiță în etate de un an și jumătate.

Pe cosciugul repausatei s'au depus cununi cu următoarele inscripții: «Iubita mamă, Iuliana Pepa»; — «Familia Goldiș»; — «Familia Florescu»; — «Iubita soră, Veturia și Petru»; — «Iubitei mele soră, Atanasie»; — și mai multe fără de inscripții.

Inmormântarea i-s'a făcut Duminică în 25 Martie n. dela locuința din Arad str. Szent István Nr. 3/c, în cimiterul din Micălaca, unde a fost așezată lângă iubitul ei soț.

La înmormântare au luat parte corul plugarilor din Micălaca și numărul public, care a petrecut mortul în calea vecinicii. La intrarea în Micălaca a așteptat-o aproape întreg poporul de acolo, care de asemenea a petrecut-o până la morminti. Fie-i țărina ușoară și somnul lin!

— **Frumos dar pentru școală.** Institutul român de credit «Auraria» din Abrud a votat in adunarea sa generală suma de 20000 coroane Reuniunii femeilor române din Abrud, Abrud-sat și jur, pentru edificarea școlii de fetițe, ce o susține în Abrud acea harnică reuniune. Școala aceasta e înființată de mai mulți ani, dar se susține cu mari jertfe din partea Reuniunii și acum e silită de guvern să ridice un edificiu școlar nou.

— **Foamete în Spania.** Din Madrid se telagrafiază: In timpul din urmă muncitori fără de lucru umblă din casa în casă dela ușa la ușa, cerând milă, cerând pâine, căci altcum nu pot să-și potolească foamea, ce-i bătute. Din Andaluția sosesc vești și mai triste. Numai în orașul St. Lazar sunt 1800 de oameni fără lucru. Dacă în timpul cel mai scurt nu va sosi ajutor, atunci foametea va face multe jertfe, și va avea urmări foarte triste. Muncitorii sunt foarte supărați pe cei cu avere mare. In multe locuri mânați de foame, ei intră prin prăvălii, și fură ce nu mai pot.

— **Deputați bătăuși.** Din Roma (Italia) se vestește că între deputații Nicola Fulci și Arigo s'au întâmplat lucruri urâte. Acești deputați erau în Dietă, când au sărit unul la altul, și-au tras pălmi unul altuia, până c'obosiți, au văzut că amândoi sunt sângerați. Treaba s'a început de acolo, că Arigo a ridicat băta spre Fulci zicându-i: «Prăpădit, spion, câine, te împușc». Ei erau îndușmăniți încă de pe vremea alegerilor din urmă. Se întâmplase, că în cercul Messina doi inși aveau să se lupte pentru mandat: Arigo și socialistul Noé Fulci eră contra lui Arigo și scrisese despre el lucruri urâte numai ca să poată ajunge la învingere Noé. Arigo a biruit însă, și mai târziu s'a adevărit, că cele scrise despre el au fost minciuni. Intre el și Fulci dușmănia însă n'a încetat, ceea-ce s'a văzut în zilele trecute în Dietă.

— **Soție vândută.** Tribunalul din Altona a pedepsit pe lucrătorul Kramer la un an închisoare, fiindcă acesta și-a vândut soția cu 2000 mărci, unui proprietar de pământ.

— **In Dunăre.** O fată cu numele Elisabeta Nelt din familie bună, în vârstă de 20 ani a voit să se sinucidă, sărind în Dunăre. A fost însă mântuită. Pricina nu se știe. Poate n'a avut bani să-și cumpere tulipan.

— **Maria Spiridovna, fata atentatoare.** Cu câteva zile mai nainte autoritățile mai humane, au îngăduit ca Maria Spiridovna, care atentase la viața comisarului de poliție din Tamboro și pe care în temniță au chinuit-o Cazacii de moarte, să poată vorbi cu mamă-sa. I-s'a dat acest drept pe 3/4 de oră, dar ca martori au fost de față cinci slujbași.

Dupăcum scrie «Ruso», Spiridovna s'a întremat într'ată în urma chinurilor îngrozitoare, încât poate umblă cu mare greu. Pe față i-se mai văd urmele chinurilor.

Li e grozav de milă, că au arestat și pe cele două surori ale ei și prin aceasta au mărit durerile mamei ei, mai ales că cele două surori ale ei sunt cu totul nevinovate, n'au avut nici o cunoștință despre intențiile ei. Și cu toate acestea, dupăcum a auzit ea, autoritățile se

ocupă cu ideea să le escileze și pe ele. Pe mama ei o mângăie cu aceea, că se va sili în decursul pertractării să dovedească în fața juzilor, că numai ea e vinovată de crima atentatului. Când mama ei a întrebat-o de sănătate ea a răspuns:

— Adeseori mă doare pieptul; am scuipat deja și sânge. Mai ales mă chinui, că nu pot ajunge la aer curat.

Spiridovna e păzită cu mare asprime, așa zicând nu lasă pe nimeni în apropierea ei. Acum e într'o odaie a spitalului temniței. Mobilierul nu se poate numi nici simplu, are numai un pat și un scaun, dar n'are nici masă pe care să mănânce. Pe fereastră sunt câteva cărți franceze și ea cere să i-se deo o lectură mai interesantă. Mult nu poate ceti, de oarece capul și ochii nu s'au vindecat încă deplin; fața stângă și dosul mâinii e numai rani, iar corpul e acoperit de cicatrice. Loviturile de carbaciu i-au rupt pielea în multe locuri și în jurul cării roșii atârna pielea în zdrențe. După ce Cazacilor li-s'a urit s'o loviască cu pintenii cizmelor, au început să-i rupă rănile și pielea din jurul lor.

Medicii cari au vizitat-o zic, că în plămâni i-s'a făcut rani. Se poate foarte ușor să se atace la plămâni. De urechea dreaptă a asurzit. Cu ochiul drept abia vede și vederea ochiului stâng a slăbit mult. Din cauza frigurilor la început avea halucinațiuni; i-se părea că din celula vecină aude acordurile unei sonate favorite de Beethoven; stă mereu în locul de unde i-se părea că aude muzica.

Acum când e conștie, că toate acestea au fost numai închipuiri se silește cu toate puterile să revie la adevărata stare a lucrurilor.

Oare n'ar fi Maria Spiridovna mult mai fericită, dacă ar fi perdut pe vecie această realitate tristă, fără nădejde?

— **Multămită publică.** Credincioasele Saveta Ellett și Maria Broștean au cumpărat pe seama științei noastre biserici un rând de odejdi întreg colorat în prețul 70 coroane deci în numele comitetului parochial, vin a le exprima mulțămintele noastre pentru darul făcut iar Dumnezeu puterilor să le deie tărie ca să poată face cele mai multe dăruri pe seama științei biserici. *Petigd.* la 10/23 Martie 1906. *Georgiu Chercheșiu.* preot președ. comit. paroch.

— **S'a săturat de viață.** De un timp începând abea trece zi, ca în orașul nostru să nu se întâmple câte o ucidere, sau sinucidere. Ieri un biet muncitor în vârstă de 40 ani s'a sinucis, în mod îngrozitor. Era bolnav de mai multă vreme, și văzând, că starea lui pe zi ce merge e tot mai rea, a luat briciul și și-a rețezat grumazul.

— **O plăcută surprindere de sfințele Paști** este fără îndoială o poliță de asigurare pe viață în favorul soției, a copiilor, a rudeniilor, sau pentru amici, la cari ține tot omul de bine.

Și pentru donațiuni filantropice, la biserică, școli etc. prin o asigurare a vieții se poate ajunge pe calea cea mai ușoară la un capital respectabil. In privința aceasta atragem atențiunea onoraților cetitori, recomandând institutul de asigurare «Transilvania» din Sibiu.

— **Schveffer și Vörös, florari în Arad,** palatul minoriților. Efteptesc pe lângă prețurile cele mai moderate cununi, buchete și alte împodobiri de flori. Planuri pentru parchetare fac

— **Magazin de stofă de fabrică, Lechner și Fleischer,** Pécs. In magazinul exclusiv de stofă de fabrică se află de vânzare 3 metri stofă de lână pentru întreaga îmbrăcăminte bărbătească, dela 3'30—4'40—6'60 floreni în sus până la cea mai fină.

Pentru provincie tritem bucuros probe. *Lechner și Fleischer,* Arad, Szabadság-tér 17 Telefon 475.

— **Vin de deal** din Ghioroc, calitate escelentă, din anul 1905 (alb, se expediază, le cerere, dela cantitatea de 30 de litri în sus, cu preț de 40 fil. litrul. A se adresă, dnei S. Secula, Arad, str. Teleki 24.

— **Fluidul Universal.** Cel mai nou esenț pentru alinarea durerilor și frecarea corpului e

Fluidul Universal, (esență din flori mirositoare). Se folosește la junghiuri, reumatism, la dureri de oase, de dinți și de cap, acest esență e recomandat de toți medicii, reînnoește și întărește atât mușchii, cât și nervile oboșite.

Prețul unei sticle de un deci e 1 cor. 50 fileri, dacă procurăm 3 sticle speșele de poștă nu se socotesc. 1 sticlă mică de probă costă 40 fil., 6 sticle mici constau 3 cor., iar 12 sticle constau 5 cor. Speșe de poștă nu se socotesc.

Sticle de cele mici, de probă, pe lângă trimiteră unei mărci de 20 fil. fără speșe, la învoire trimite unicul pregătitor de «Fluid Universal». Apotheca lui *Coloman Skribanek*, la crucea roșie. În strada Holló și în colțul străzii Hunyadi.

Magazin principal în Budapesta la farmacistul *Török József* în Király utca 12 și Calea Andrassy nr. 26, precum și în mai multe farmacii.

CONVOGARE.

În conformitate cu dispozițiunile §-lui 23 din statutele «Reuniunii învățătorilor dela școlile populare gr.-or. rom. din protopopiatele: Timișoara, Belint, Comloș și Lipova», prin aceasta se convoacă adunarea generală ordinară a despărțământului Timișorii pe Joi în 6/19 Aprilie a. c. în școala noastră confesională din comuna Șag, pe lângă următoarea

programă:

1. La 10 ore a. m. chemarea Duhului sfânt și parastas pentru sufletul răp. P. Jurma, fost inv. în Șag.
2. Propoziția simplă, prelegeră practică, lămură de inv. Antim Nevincean cu elevii sei.
3. Deschiderea adunării.
4. Constatarea membrilor prezenți.
5. Alegerea a doi bărbați de încredere pentru verificarea prot.
6. Raportul președintelui, cassar lui și al bibliotecarului.
7. Ascultarea disertațiilor, însumate cu 3 zile înainte la președinte.
8. Discuțiuni asupra prelegerii practice și a disertațiilor.
9. Propuneri și interpelări.
10. Designarea locului și fixarea timpului pentru adunarea proxima.

Săcusigi, 13/26 Martie 1906.

D. Sebeșan
președinte.

C. Micu
notar.

Mulțumită publică.

Cu ocaziunea petrecerii din 4 Faur 1906, ținută în Vașcău-Bărești, în favorul școlii noastre rom. gr. or. a încurs suma totală de 231 cor. 40 fil., ca suprasolviri dela marimimoșii domni: Ioan Gerlan 10 cor.; Dr. Ioan Iacob, Filip Teaha câte 5 cor.; Non Maxim, Alexandru Drăgan, Gavril Radić, Bräcker N., Ioan Blaga, Georgiu Popoviciu, Biró Adam câte 4 cor.; Horváth Lipót, 3 cor.; Filo Mateaș 8 cor.; Corneliu Palladi, Vasiliu T. Indreiu, Fried Ignätz, Szumuck Zigmund, Pantelie Bugariu, Traian Cucu, Corneliu Coroiu, Kromy József, Maioreșcu Iosif, Szirbermann Jakob, Klein Ferencz, ospătariu, Ilie Bursașiu, preot, Nicolae Muset, Zsák Ferdinand, Ioan Coroiu, George Todan, Steiner László, Dr. Ioan Rednic, Györy Géza, Virágh László, Rác János, Miklosy József, Dr. Gavril Cosma, Paek Emil, Dr. Nicolae Oncu, George Costa, Dșoara Maria Waltner, Küllös Lajos câte 2 cor.; (e de notat, că acest din urmă marimimos domn a dat 5 părechi de călțuni și 5 căciule la elevii noștri orfani, — cari în ajunul de Crăciun li-s'a distribuit în școală — primească mulțumită și pe această cale.) Iosif Lucaiu, 150 cor. Ioan Corb, Oniciu Dalea, Schwartz Mór, Dimitrie Husariu, Orban Sándor, Ioan Coroiu, Guttmann Ignätz, Grosz Károly, Urs Hann, Herschan Albart, Fözó Jenő, Herschan Jakob, Górdényi László, Grünwald József, Ertseyi Géza, Szabados Károly, Szepliky Sándor, Miron Botișel, Györy István, Miculae Dalea câte 1 cor.; Boros András, Tănasa Pădurean câte 60 fil.; Lindenfeld Samuel 50 fil.; Alexandru Todan, Antoniu Todan, Iosif Szabó, Suciú Ștefan, Tănasa Frenț, Mihaiu câte 40 fil.; Weisz József 30 fil.; Corneliu Todan, Maxim Matica, Traian Ţucra, Miculae Todan, Tárn Irén, Marcu Băruța câte 20 fil. La oltă 140 cor. 10 fil.

Asfel venitul brut a fost 231 cor. 40 fil. din cari subtrăgându-se speșele de 82 cor. 50 fil. rămâne un venit curat de 148 cor. 90 fil.

Tot în favorul școlii noastre în anul 1903 la 12 Iulie (S. Petru) s'a dat în Vașcău o petrecere împreună cu o reprezentațiune teatrală aranjată de corul meseriașilor români din Beiuș — a cărui președinte Dr. Gavril Cosma adv. în Beiuș a luptat mult pentru buna reușire — cea-ce ia și succes că am avut un venit curat de 126 cor. Acest respectabil domn văzând pericolul ce ne amenință cu închiderea școlii noastre din lipsa unei sale de învățământ corespunzătoare, nu s'a îndestulat numai cu atâta, ci în zelul său neobosit a mai colectat dela marimimoșii domni: Mihaiu Preda din București 188 cor.; Dr. Ioan Popp, adv. în Brad, (Hunyad) 200 cor. și Dr. Gavril Cosma 10 cor. cari bani se află depuși la banca Poporală (Népbank Belényes) din Beiuș spre fructificare.

Primească dară cu toții cari s'a interesat de școala noastră — și pe această cale sincerele noastre mulțumite, și rugăm pe Provedința divină ca la mulți ani să ni-i țină!

În numele comunei bisericesti rom. gr.-or. din Vașcău-Bărești.

dascălul:

Vasile Sala.

Posta Redacției.

George Epure, Ticvanu-Mic. Fiecare notar, căruia îi încredințezi să-ți lucreze ceva, trebuie să-ți dea o certanță pe care sunt tipărite toate lucrările ce le fac notarii, precum și plata ce au drept să o ceră. Aveți drept a preinde asta dela ei. Dacă nu vă dă astfel de chitanță, faceți arătare la viceșpan.

Pentru cuvintele frumoase primește mulțumiri noastre.

T. F. Seretev. Multe multumiri. Publicam cu plăcere.

George Cercel, Cebza. Dacă se petec notarii ce nu vă place ori că nu sunt pe lângă legilor și datinelor, aveți drept să faceți arătare la consistor.

Scrisoarea D-Tale, deși scrisă cu d. voastre pentru biserică și nație, nu se poate publica am supără pe preotul cu care în bună înțelegere trebuie să duceți lucrurile. Căutați cu toții să vă înțelegeți ca frați.

Cacova. Corespondința privitoare la alegerea pentru sinod (pentru cler) nu o putem publica din două motive: 1) nu publicăm amănunte, ci numai rezultatul acestor alegeri; 2) dacă am publica-o, s'ar supără preoții din acel tract, în interesul obștesc este ca și dacă s'a arătat acea indiferență, ea să fie lecută de organul autorizat — protopopul D-Voastre venerabil și cuminte — iar nu să certăm pe nimeni în public. Cum zice scriptura: ântăi îi spuî între patru ochi, a doua cu martori și numai după aceea îl areți Soborului.

Iosif Popovici, Monostur. Răspunsul îl găsești într'un articol ce publicăm.

Emil Bojin, Mesici. Te rugăm a ne trimite cântece din popor, iar nu compuse de D-Ta. Adună de cele populare și le vom publica cu plăcere. Salutare și frație!

George Mătea, Coașd. D-Ta urmărești un ideal — pacea între preoți și învățători — cărei s'ar aduce jignire publicând cele trimise. Iată de ce: te provoci la un caz, dar prezinți lucrurile cașicând preoțimea întreagă ar fi de vină. Alte lucruri primim cu plăcere.

Avram Epure și Atanasie Pastila, R. Oravița. Când le vine rândul și dacă sunt bune, culese din popor, vom publica fără plată și cu plăcere. Multe Salutări.

Posta Administrației.

Iosif Cațovei. Am primit 10 Cor. Abonamentul e plătit până la 1 Aprilie 1906.

Petru Anghel alui Vasile Simánd. Am primit 4 cor. ca abonament pe 1906.

Andrei Fizeșan, Presac. Am primit 10 cor. ca abonament pe 1 sem. 1906.

Iuliu Putcovici inv. Cerna. Am primit 4 cor. ca abonament pe anul 1906.

Economie.

Arad, 29 Martie 1906.

Adunarea generală a băncii «Nădlăcana», această puternică cetate economică a fraților noștri dela marginea apuseană, s'a ținut Martia trecută, sub președinția dlui P. Truța, președintele institului, luând parte mulțime de acționari, între cari frunțașii familiei Chicin, din Arad dl Sava Raicu, secretarul «Victoriei». Într'o înțelegere frățiască și cu toata glasurile, s'a luat la cunoștință raportul direcțiunii și s'au primit toate propunerile, s'a votat încredere și mulțumiri directorului Aurel Petrovici și comptabilului Aurel Șuluț, precum și celorlalți funcționari, pentru chivernisirea bună a băncii.

Din bilanț relevăm starea înfloritoare a acestei bănci și ne cade bine citind din raport lucruri, cari fac cinste celor din fruntea «Nădlăcanei». Ei spun anume, că lucră și vor lucra, nu pentru ca să ajungă la dividende mari, stoarse din sudoarea popoului, ci grija lor de căpetenie e materialul solid, siguranța capitalului de acțiunii și a banlor depuși spre fructificare. Cu aceste principii sănatoase, nici vorbă nu încap. «Nădlăcana» va propăși tot mai mult, așa că va ajunge tot mai sus în scara bancilor noastre din provincie.

După adunare s'a ținut obicinuta masă comună unde veseli toți de rezultat, s'au ținut mai mult vorbiri pline de cea mai reafărită dragoste.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 29 Martie.

INCHETAREA LA 12 ORE:

Trău pe Aprilie 1906 (100—elgr.)	16:34—16:50
Secară pe Aprilie	13:57—13:54
Orz pe Aprilie	13:50—13:50
Cucuruz pe Mai	13:30—13:32
Grâu de toamnă pe 1906	16:36—16:38

INCHETAREA LA 5 ORE:

Grâu pe Aprilie 1906	16:35—16:37
Secară pe Aprilie	13:48—13:50
Orz pe Aprilie	13:48—13:50
Cucuruz pe Mai	13:36—13:38
Grâu de toamnă pe 1906	16:34—16:36

Bursa de bucate din Timișoara.

Grâu: 78—100 klgr.	Cor. 15:50—15:60
79—100 "	"
Secară: 100 "	12:20—12:30
Orz: 100 "	13:50—13:60
Ovăs mercantil 100 klgr.	14:10—14:20
cernut 100 klgr.	13:30—13:30
Cucuruz nou 100 "	13:20—13:30
vechiu 100 klgr.	"

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 klgr. — — — fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 klgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 klgr. 125—127 fil.; calitate sârbească: grei părechea peste 260 klgr. 120—126 fil.; mijlocii părechea 240—260 klgr. greutate 121—122 fil. Ușori până la 240 klgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoștința onoretului public, că sub numărul 4 (patru) am introdus telefon în cancelaria mea.

Dr. Aurel Grozda, adv.
Buteni.

E de vânzare un vagon de curechiu (varză) acru, tăiat mărunț în buți. Doritorii de a cumpără, pot află la Sütő István, Arad (Ferencz-tér 6.) 100 kg. costă 16 coroane. Un kg. 24 fileri.

Amuz!

Am onoare a aduce la cunoștință că am deschis în
Arad. — strada lemnului (Fa-utoza) — No. 1.
o fabrică de **mașini agronomice**

sub firma înregistrată la tribunalul comercial

VULCU J. MAXIM

Dispunând de mijloace îndestulătoare și sprijinit pe experiențele mele extinse făcute în

o o **Austrougaria, Germania și America** o o
mă aflu în plăcuta poziție a produce și servi pe onoratul public
o o o cu tot felul de mașini agronomice o o o
din material de prima clasă și pe lângă pre-
o—o—o țurile cele mai avantajoase. o—o—o

— In special fabric, diverse mașini de sămănat, secerat, sfăr-
mătoare de cucuruz, mașini de săpat, de tăiat nutreț la vite, ciururi,
pluguri (Șelitană), prese de vin, pompe precum și alte articole de piv-
nițarie și instalațiuni de mori, joagăre și țiglarii miel și mari, după
cele mai moderne și mai practice sisteme recunoscute în branșele
mașinării sus numite.

— Procur, mijlocind prețurile cele mai avantajoase, mașini de
abor și treerătoare, motoare de benzin, petrolu, spirit sau gaz,
garantând totdeauna, atât de construcțiunea mașinilor cât și de ma-
terialul cel mai bun.

— Efectuez totdeauna lucruri de lăcătușerie și tot felul de re-
paratură de mașini,

cu prețuri foarte moderate, pe lângă serviciu cinsit
o—o—o—o—o și prompt. o—o—o—o—o

Asigurări contra focului: case,
bucate, mobile, vestimente, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE A-
SIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primesc oferte pentru asigurări din comitatele:
Arad, Bichiș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș
și Torontal, — și le efectuează pe lângă cele mai
favorabile condițiuni:

1. In ramul vieții: capitale cu termen flos, rente,
zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori,
pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din
urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua
morții întimplite;
2. In ramul focului: clădiri de tot felul, mobile,
mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine,
reovisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz,
ovăs, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, hîmnel,
nutrețuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la
agenturele noastre locale și cercuale mai în fie-
care comună și direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asigurați contra grindinei: cucuruzul,
grăul, secara, ovézul și toată economia!

Expositură în Toracul-mic.

Filială în Buziaș.

„TIMIȘIANA“

institut de credit și economii
societate pe acții în Timișoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.000.000.
Capital de fond Cor. 560.000. Fond de rezervă Cor. 150.000.

Primește depuneri spre fructificare și dă-
deponenților 4½%, după depuneri peste
20000 cor. cu abdicere de 90 zile 5% in-
terese netto. Darea de venit după capita-
lele depuse o plătește institutul separat.

Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica și se p lă
tesc fără abdicere. Depuneri și ridicări se pot face
pe cale postală, și se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6%—8% interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare
precum și amortizaționale în modul cel
mai culant.

Direcțiunea institutului.

Kern și Petrovics

comersant de mărfuri coloniale, vin, șampanie, rum,
ape minerale și cărnuri de vînat

Oradea-mare, Strada principală

(vis-à-vis de firma Huzella M.)

„La crucea de aur“

Cel mai ieftin isvor de aprovizionare.

Săminte economice de grădină, straturi și flori

pe cari le punem cu calitatea cea mai bună și proas-
pete, sub răspundere, la dispoziția on. public, mai
departe

felurite articole de post, ș. a. felurite soiuri de pești
din țeară și străinătate, afumați ori în ulei, felurite
brânzături, zilnic tea și unt proaspăt și ulei ținut în

ghiaș, de săminte de cînepă,

recomandăm bogatul nostru asortiment atențiunei on.
public.

Kern și Petrovics

comersanți de coloniale

Oradea-mare, Strada principală.

ASOCIAȚIUNEA și expoziția din București.

(*) Frații noștri din mândra Românie se pregătesc cu mare zor pentru a serbători în chip strălucit împlinirea a 40 ani de când Carol I de Hohenzollern a călcat pe pământul țării lor: fac o expoziție care să fie o icoană credincioasă a propășirii neamului românesc.

Iar la serbătoria lor chemat-au pe frații lor de pretutindeni și pe locul expoziției dat-au câmp larg Românilor de pretutindeni: toți să meargă și să arate ce știu lucră, la câtă desăvârșire au ajuns în ce privește îndemânările moștenite dela părinți și iscusința primită în școală ori însușită dela alte neamuri cu cari trăiesc alături.

Câmpul dela Filaret, unde la 1848 marele Brătianu cuvânta ca un arhangel, chemând la viață națională țările române copleșite de străini, are să vadă acum desfășurarea puterii minții tuturor Românilor. Vor arăta adecă rodul pământului și a muncii lor nu numai frații din România, ci și cei din Basarabia cutropită de Ruși, cei din Bucovina ajunsă în stăpânirea Austriei, cei din Macedonia stăpâniți de Sultanul Turcilor și era s'ajungem acolo și noi, cei de sub oblăduirea ungurească.

Era numai, de bună samă nu știm, căci iată ce s'a întâmplat.

Stăpânirea din Budapesta a oprit ca «Asociația» să ia parte la expoziție altfel de cât în pavilionul (hala) Țării Ungurești. Să nu i se poată zice — din partea Ungurilor — că e mai slabă și e mai puțin șovinistă de cât celelalte, stăpânirea d'acum vine și trage dungă peste socoteala «Asociațiunii», care sub un pavilion deosebit al ei era să strângă lucruri dela Români de prin Ardeal, Banat și de prin părțile ungurene. S'ar fi adunat tot ce avem de preț, tot ce să dovedească istețimea noastră.

Ce zice însă cinstita stăpânire?

Zice că asta ar însemna că noi la București vom avea să ne înfățișăm ca popor

deosebit, par'că n'am face parte din nația politică ungurească!

Și greșala aci este: stăpânirea judecă lucrul din punct de vedere politic, pe când «Asociația» nu s'a gândit — și nu se gândeste nimeni dintre noi — să facă politică, ci cu acest prilej voim să dovedim numai, că în ce privește însușirile, indeletnicirile, iscusința și moravurile, noi Români de pretutindeni suntem una. Ce știe face cu acul Românca de sub poalele Ceahlăului, știe și Bănățeanca, iscusința Românului de pe valea Prutului o afli și la cei de pe Murăș și așa mai departe...

Aici n'are ce căută politica. Și dacă ori ce Ungur recunoaște, că noi cei de aici vorbim aceeași limbă ca cei din Bucovina, Basarabia ori România, că avem aceeași biserică și obiceiuri, dacă recunoaște, că în ce privește sângele suntem un singur neam, de ce să împedecă stăpânirea ca și la o expoziție să dovedim acest lucru? Ce rău ar izvorî din asta pentru Țara Ungurească? Dimpotrivă: nu înțelegem ce bine s'ar naște pe urma piedecii puse de stăpânire, întru cât s'ar întări Ungurimea dovedindu-se cărmuită de oameni mai aspri de cât chiar ministri ruși?!... Aspri, se înțelege, când vorba e de a se stânjeni dorințele neamului românesc, cel mai aproape de Unguri și față de care ar fi spre binele obștească să arate cât mai multă răbdare, dreptate și dragoste.

Austria, Rusia și Turcia n'au împedecat ca Români lor să aibă pavilion deosebit la expoziția din București. Numai stăpânirea din Budapesta s'a găsit să-și facă griji, că vezi Doamne: se vor cutremura temelile Țării Ungurești, dacă «Asociația» își va avea un pavilion al ei deosebit.

Când scriem acestea rânduri, nu știm ce răspuns va fi dat comitetul «Asociațiunii». Nu stăm însă la îndoială o singură clipă întru a ne ridică glasul împotriva opreliștei stăpânirii din Budapesta.

Dobrișinul adevărat!...

(*) Dela încheierea transacției dintre Ungaria și Austria și până acum, neamurile din țară și chiar străinătate așa credeau, că Dobrișinul e cel mai viteaz oraș unguresc. Nu-i vorba, felul cum și-a arătat vitejia față de fostul fișpan Kovács, a cam schimbat părerea, ce opinia publică avea despre civii dela Dobrișin.

Vine însă acum chiar «Budapesti Hirlap», organul 48-istului conte Apponyi, și-i arată pe Ungurii dela Dobrișin cu adevărata lor fire.

Iată ce scrie adecă numitul organ maghiar:

Pe acea vreme din simul municipalității oraș, liber regesc Dobrișin, se înființase un comitet așa zis «jölėti» (de ajutorare), care cu vorbe puternice oprea pe funcționarii dela îndeplinirea a ori ce ordin a fișpanului ce urmă să fie numit. A pus pecete pe ușa sălii de adunare și a declarat solemn, că pe funcționarii cari eventual vor fi suspendați ori destituiți, îi va păzi de orice neplăcere și se va îngriji de ei, garantând cu averea orașului. Comitetul n'a îndeplinit însă făgăduelile sale, ci a anticipat leafa pe șasă luni numai funcționarilor cu drept de vot, despre soarta celorlalți slujbași însă nici măcar pe câteva luni nu s'a îngrijit. Comitetul, ce-i drept, ținea ședințe până la miezul nopții și dădea noi porunci de împotrivi, dar când s'a văzut, că persoane particulare nu pot dispune asupra averii orașului, ci rămâne ca fondul de ajutorare, să-l facă din banii lor, nimeni nu s'a arătat atât de jertfitor. Nu-i mirare deci, dacă slujbașii cari și de altfel trăiesc în împrejurări grele, nu s'au încrezut în ajutorul comitetului și-și temeau posturile, după cum și comitetul temându-se de urmări, s'a pus pe baza ca funcționarii să ia parte la ședința chemată de comisarul regal. S'au motivat zicând, că hotărîrea de mai de mult sună pentru noul fișpan, iar nu pentru comisarul regal.

Dealtminteri Dobrișinul a rămas și acum credincios trecutului său. Cu aceeași stăruință el a slugit turcilor, tatarilor, nemților, curuților și labanșilor, deopotrivă. Au dat de toate dușmanului, numai să poată rămâne pe suprafața pământului. Pe vremea revoluției au văzut detronizare, iar după înăbușirea revoluției au ținut liturghie. Pe vremea, când dieta se ținea în Dobrișin, dobrișinenii cântau himnul libertății, mai târziu la întâia poruncă a comisarului regal Drevenyák au pus steaguri mari negre, galbene până și pe biserică.

GHIULEAUA dela WAGRAM.

De Edouard Ghacot.

— Fragment. —

Generalul austriac Norman, pe care archiducele Carol îl trimise spre a opri armata franceză, luă o secțiune de artilerie compusă din cei mai buni țințași. De oarece eră de părere, că numai moartea lui Napoleon ar putea să salveze Austria amenințată de o prăbușire, generalul căută să ajungă pe împăratul. Înaintea localității Essling apărî trăsura lui Massena la pas, și el nu se îndoi că împăratul se află în ea. El strigă pe Gerder, pe cel mai bun tunar al său, și arătându-i trăsura zise:

- Vezi acel echipagiu?
- Da, Excelență.
- Poți să-l nimerești la o distanță oarecare?
- La 400 de pași,
- Bate tunul până acolo?
- Ghiuleaua va găuri dosul trăsorei și desigur va ucide persoana, care se află întrânsa.
- Ai o ghiulea deosebită?
- Da, Excelență, un glonț cu un vârf ascuțit, care poate mătura o serie întreagă de oameni, deoarece porțiunea de iarbă de pușcă este dublă.

Nordman îi arată virful dela Lehenberg.

— Așază-te pe această colină: crucea Maria Terezia și o sută de Louisdori te vor răsplăti, dacă vei fi omorât pe acest Bonaparte de pe insula Corsica, adausese el cu dispreț.

Escortat de dragoni, tunul lui Gerder fû dus pe o colină și îndreptat spre țință. Tunarul ținți repede, așteptă apoi ca vîntul să risipească nourii

groși de iarbă de pușcă produși de infanterie și ținți fitilul aprins la capsă.

— Bum! urlă gura cea neagră.

Norman văzî prin ochian, că trăsura este sfărâmată la mijloc. El văzî pe cei doi poștalioni căzând jos, fără ca caii dela echipagiu să se miște. El nu mai putea de bucurie, că a ucis pe Napoleon. În acest moment Lassale se repezi cu 14 escadroane asupra corpului său și-l sili să fugă spre nord, unde archiducele îl puse din nou în fața lui Oudinst, care amenință satul Wagram.

Un căpitan de dragoni ridică ghiuleaua trasă de Gerder și citi inscripția gravată în învâitoarea de oțel: «Fabrica Raab — turnată pentru Napoleon».

— Să trimitem print'un sergent major această ghiulea împăratului, zise oficerul, deoarece a fost destinată pentru dânsul. Dar mai întâiu trebuie să comunicăm aceasta lui Massena.

* * *

La ora 3 după amezii soarele lumină o baie de sânge. Armata italiană, care se luptă sub stindardul francez, eră obosită. Bernadotte se retrăgea, Davoust nu înaintă. Centrul rămase fără puteri în fața masselor dujmane, care erau postate la țărmul riului Russbach. S'ar fi putut intra în Wagram numai după sfortări supra-omenești, dacă s'ar fi respins cavaleria austriacă, 20,000 de oameni, sub comanda principelui Lichtenstein...

Deodată îi veni lui Napoleon o idee. El chemă pe Dornot și-i ordonă să formeze o baterie mare. La ora 4 erau așezate 90 de tunuri în semicerc, la dreapta de Adlerkalau.

În punctul de mijloc, împăratul dirigiă focul,

care fû îndreptat asupra cavaleriei austriace, până când văzî că se apropie în marș o coloană de infanterie foarte lată și deasă, îndreptându-se asupra tunurilor.

În acest moment un suboficer îi predă ghiuleaua, care îi eră destinată la Essling.

— Sire, d. mareșal Massena, ducele de Rivoli, anunță M. Voastre, că diviziunea Boudet a recucerit Gross-Aspern și Excelența Sa trimite această ghiulea, care i-a sfărîmat trăsura.

Deși ora eră serioasă, Napoleon începî totuși să rîdă.

— Ah, bravii soldați, se gândesc mereu la mine, dar nu trebuie să le țin proprietatea lor. Trebuie să le-o trimitem imediat înapoi, măcar din politeț. Să se măsoare ghiuleaua.

Și se dădu răspunsul.

— Sire, ghiuleaua se potrivește într'un tun de calibr 12.

— Bine. Scumpul meu Doront, adu-ți aminte acum pentru un moment, că odinioară ai fost artilerist. Incarcă acest tun.

— Da, este un tun al gardei.

Împăratul descalcă, și privi cum se incarcă tunul. Cu ochianul la ochi, pentru a vedea mai bine cine înaintă, văzî în capul batalioanelor austriace un oficer de stat-major, având pe piept o serie întreagă de cruci și de cordoane.

Napoleon dădu la o parte pe Doront, examină directiva, ținți încet și luă fitilul din mâna unui locotenent. Ghiuleaua fû slobozită, din tun se ridică o mare flacără. Ghiuleaua turnată în Raba nimeri pe generalul Nordman drept în piept, îl smulse de pe cal și-l trânti la picioarele unui ulm, unde după o oră fû găsit mort, pe când Lassale dădu asalt asupra localității Levolesau

Ba în interesul său binepriceput pe la anul 1850 Dobriștinul a ales cetățeni de onoare o gramă de generali austrieci.

Și față de Fejérváry dobriștinii au rămas deci consecvenți trecutului lor. Au lărmuit, făceau pe patrioții o vreme, ascultau laudele patriotice ale celor ce nu-i cunoșteau, când a intrat însă în oraș comisarul regal Naszády Iván, înconjurat de husari gendarmi — curajul civilor din Dobriștin s'a frânt.

Dacă am fi scris noi așa, presa maghiară ni-ar fi timbrat de calomnatori, ar fi zis că suntem plini de răutate față de aleșii civili din Dobriștin. Așa însă, că toate acestea se spun în cel mai șovinist ziar maghiar, nici îndoială nu încap: *Dobriștinul adevărat* este așa cum îl descrie *Budapesti Hirlap*.

Judecătorii ungurești. Am arătat și noi, că socialistul Buchinger a fost osândit de tribunalul din Budapesta în urma verdictului Curții cu jurați la 8 luni temniță, pentru un articol intitulat „La felinar” și publicat în „Népszava”. Din incidentul acesta „Népszava” de ieri, se ocupă la loc de frunte cu această sentință, și arată, că e o nedreptate să pedepsești pentru un articol cu opt luni temniță pe un scriitor, care n'a fost până aci pedepsit. „Népszava” între altele scrie:

„Dacă noi am spune, că domnul Doleschall a judecat după conștiința nu a judecătorului ci a politicianului coaliționist, dl Doleschall desigur s'ar revoltă de aceasta. Și desigur ar răspunde, că dânsul se știe exact separa: ca jude independent și politician patriot. Și drept pildă desigur ni-ar spune, că ieri, numai ca patriot, a discutat ore întregi cu acelaș Lengyel Zoltan, a cărui proces în 10 April îl va judecă dânsul ca — judecător!...

Arată apoi cum într'un singur proces, opt luni de zile i-s'a dictat unui socialist, tot atunci când întreaga handabandă revoluționară a șovinistilor laolaltă n'au căpătat opt luni de temniță.

Mângăie-se însă „Népszava”, că nu numai tribunalul din Budapesta e la această înălțime a chemării justițiale, ci și cel din Oradea, care nu se poate zice c'ar rămâne în urmă. Dl Andreica, colaboratorul Tribunei a fost depildă asemenea, ca nepedepsit încă, osândit pentru un singur articol, întâia oară la șesă luni temniță. Câți Români însă n'au fost osândiți la un an și doi temniță întâia oară? „Népszava” mângăie-se deci, căci în privința aceasta, numai după noi poate vini.

și nimerit de un glonț între ochi, fii ucis, pe când mareșalul Oudinost cu vechia gardă trecu peste Russbach, iar arhiducele Carol începî retragerea în marșuri forțate spre Moravia.

Istoria acaasta mi-a fost povestită în limba germană acum câțiva ani, într'o seară de Maiu, în grădina ospătării din Deutsch Wagram. Povestitorii eră ospătarul Hans Bleiber, al cărui bunic a luat parte la bătălia dela Wagram.

Cugetări.

Găsești femei cari n'au iubit nici odată; dar e rar să vezi una, care se nu fi iubit decât odată Dragostea femeilor ucide înțelepciunea.

Chidușii.

— Da ce'i, Fluture, ai fost închis? Și de ce?
— Pentru că am furat o găină: Da tu, Ioane, de ce ai fost închis?
— Pentru că am cerșit.
— Ți-am spus eu ție, că cerșitul nu-i de tine. Hai să schimbăm. Eu mă duc după cerșit și tu după furat... Poate c'asa o să fim mai norocoși.

Răspunsul „Asociațiunii”. Știri ce primim, când punem ziarul sub presă ne anunță, că, în fața opreliștei guvernului, „Asociația” n'a avut încotro: a luat spre cunoștință opreliștea guvernului privitor la expoziția din București și se va conforma. Văzând că are a face cu un guvern, care nu mult ar stă la îndoială și chiar și pentru un pretext ar lovi în „Asociație”, membrii comitetului nu vor să primejduiască întru nimic acest așezământ cultural românesc. S'au supus. Într'un răspuns scris cu demnitate, ei arată însă punctul de vedere greșit al guvernului și cum prin astfel de proceduri se instrăinează suflete, pe care guvernul ar avea datoria să le menajeze și se nesocotesc sentimente și considerațiuni de cari ar trebui să se țină cont.

Memorandul lui Andrassy. Preșa maghiară face iarăși sgomot mare în jurul memorandumului pe care contele Andrassy îl înmânase M. Sale arătând cum s'ar putea rezolva criza. Memorandul acesta, publicat acum într'un ziar din Viena, se știe, n'a fost primit de M. Sa ca bază pentru pertractările ce se urmaseră între Coroană și coaliție.

Întreg memorandumul acesta se ocupă numai de chestiile militare și ținte la maghiarizarea armatei, ceea-ce o și spune pe față.

Andrassy cerea numai comadă ungurească și privitor la limba de serviciu în regimete zicea: „Limba de serviciu să fie așa fel, că suboficerii să comunice ungurește cu soldații, iar oficerii să comunice cu suboficerii și cu soldații nu numai în limba maternă a soldaților, ci și în limba maghiară.”

Vai și amar eră să fie atunci în oștire. S'ar fi repetat balamucul din școli, unde bieții copii pe lângă învățarea limbei materne mai sunt îngreunați și cu învățarea limbei maghiare.

Bine a făcut M. Sa, că n'a luat în conziderare părerile lui Andrassy.

Toți la fel. Am amintit Luni de noua măsură a guvernului împotriva foilor, pe care nu le espedează numai în cazul, când s'aduc la postă cel puțin cu o oră înainte de plecarea trenului, ca procurorul să aibă vreme, să le citească și aflând în ele ce i-se pare contra legii să le confiște, Ziarele coaliției toate scriu cu înverșunare împotriva acestei măsuri, care zic ele nu e altceva decât *cenzura* pe față.

O ediție de seara a guvernului arată însă, că meritul paternității ordinațiunii nu e al guvernului actual ci a ministrului de odinioară de culte, stâlp mare azi al coaliției, Wlassics Gyula, care precum dovedesc actele din minister, în înțelegere cu ministrul de justiție, a dat ordinațiunea aceasta. Dar ei înțeleg, nu împotriva coaliției, ci a — *socialiștilor*.

Iată cum se esplică, că ceace azi e cenzură, atunci era o treabă la care aplaudau șovinistii d'alde Wlassics. Escelenți bărbați și ntr'o tabără și n cealaltă.

Dela Asociațiune. Avis! În conformitate cu deciziunea comitetului central nr. 68 din 19 Martie a. c. se aduce la cunoștința despărțimintelor „Asociațiunii” și a publicului român la care aceasta s'a adresat în afacerea Expozițiunii generale române din București, că Dl Ministru r. u. de interne, prin ordinațiunea sa nr. 146/1906 din 13 Martie a. c., a oprit „Asociațiunea” dela aranjarea și înzestrarea pavilionului Românilor din Ungaria în partea etnografică a Expozițiunii, și că Comitetul central, deși convins, că această ordinațiune nu are nici o bază legală de drept, — totuși, spre a nu expune „Asociațiunea” la alte neplăceri mai grave, — a decis sistarea acțiunii începute și a încunoștințat Comisariatul general al Expozițiunii despre aceasta hotărîre. Sibiu, 21 Martie 1906. Prezidiul Asociațiunii: *Iosif Sterca Șuluțiu*.

În calitate de delegat al comisariatului Expozițiunii generale române din 1906, încredințat cu conducerea lucrărilor pentru înzestrarea Pavilionului etnografic al Românilor din Ungaria, și în vederea ordinațiunii Dl Ministru r. u. de interne nr. 146 din 13 Martie a. c., prin care „Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român”, a fost oprită dela aranjarea Pavilionului amintit, și din această cauză a și sistat acțiunea începută în scopul arătat, îmi iau voia a rugă pe toți aceia, cari au făcut pregătiri pentru participarea lor la Expozițiune, să continue lucrările începute și să aștepte avizul comisariatului general, care fără îndoială va lua în timpul cel mai apropiat dispozițiunile necesare, ca acțiunea sistată din partea „Asociațiunii” să se continue pe altă cale și ca Români din Ungaria să nu rămână nereprezențați în partea etnografică română a Expozițiunii. Și până atunci rog pe toți aceia cari se interesează de această parte a Expozițiunii proiectate, să binevoiască a se adresa pentru orice informațiuni la mine în Sibiu, str. Morii nr. 6. Sibiu, 21 Martie 1906. *Dr. C. Diaconovich*.

„Slawisch - rumänische Korrespondenz” dela 24 Martie dă un resumat bogat despre scrisoarea deschisă adresată de amicul nostru Russu Șirianu alegătorilor sei din cercul Chișinului.

Iar în numărul său dela 26 Martie reproduce articolul apărut în „Tribuna” privitor la opreliștea guvernului ca Asociația să expună la București în pavilion separat.

Tulburările din București.

Conferința dlui Iorga. Duminecă seara, la ora 6, dl profesor Iorga a ținut la Universitate, în fața unui număr os public, conferința anunțată despre *Drepturile limbei naționale în statul modern*.

D-sa începe cuvântarea arătând rostul unei asemenea conferințe și atrăgând atențiunea asupra pericolelor la care se expune o națiune, când își nesocotește sau își despretuește limba. Aduce exemple: Prusia, în timpul lui Frederic cel mare, sub care limba germană începu să se răspândească. Suedia, care este silită să primească literatura franceză. Cu ce rezultat? Literatura suedeză începe din sec. XX. În Rusia, în sec. XVIII, imitația servilă a literaturii franceze; dar limba rusă a rămas învingătoare și a dat una din cele mai frumoase literaturi din lume.

Limba nu e numai un mijloc de înțelegere, ci mai este și forma sub care se poate exprima sufletul unui popor. Ea cuprinde întreaga viață timp de secole, a acelui popor. Nu e nimic din aceea ce au făcut strămoșii noștri, care să nu fi lăsat urme în limbă.

S'a zis că literatura formează o limbă. Părere greșită. Ideile desbrăcate de formă nu influențează. Sufletul unui popor, literatura sa, — pornesc dela limbă. În această formă toarnă el felul seu de a cugeta.

Sunt două feluri de state: cele cari au o singură națiune cu o singură limbă; și state cu mai multe națiuni și mai multe limbi.

În Statele-Unite se întâlnesc diferite națiuni. Limba engleză n'are valoare decât pentru cei de origină engleză, pe când pentru ceilalți nu.

Norvegienii, aserviți atât de mult timp către Suedezi, s'au îndreptat spre cultul fanatic al limbei. Norveghia a produs una din cele mai frumoase literaturi și pe un scriitor ca Ibsen. Prin limbă se ajunse la liberarea Norveghiei de sub jugul Suedez.

Belgia și Olanda, pe care diplomația le-au unit la 1815, n'au putut merge mult timp alături; și, pentru motive de limbă și de cultură, s'au despărțit.

Popoarele din Ungaria țin la limba lor națională. În Austria acelaș lucru.

Sunt popoare care își perd limba, adoptând pe aceea a cuceritorului. Care e soarta lor? Ce e poporul irlandez? Ce e poporul evreu? Poporul evreu a produs într'adevăr câțiva filosofi, muzicanți; dar de când și-a părăsit limba ce a produs în literatură?

Aceasta este pedeapsa ce atinge pe un popor, când își lapadă limba.

Viața sufletească, conștiința și limba la un popor sunt același lucru.

Sunt Români, în Ardeal, cari s'au pierdut printre Secui, păstrând numai amintirea că a fost români. Runt români în Basarabia, care și-au pierdut limba. Unul din aceștia, un bătrân, fiind întrebat de ce neam este a răspuns: am fost român când eram tânăr, acum sunt rus.

Vrea să spue dar, că, dacă a pierdut limba, a pierdut și naționalitatea.

Care sunt drepturile limbii naționale în orice stat cult?

Limba națională are următoarele drepturi:

1. Să fie singura limbă de stat.
2. Să fie singura limbă întrebuințată în întreg domeniul literaturii.

Nu se poate admite ținerea de conferințe publice în altă limbă când faci apel la public.

Dacă nu vom fi în stare să ne impunem limba și literatura noastră națională la toate straturile societății, să ne temem că vom avea soarta Poloniei.

Manifestația pe stradă. La Ateneu. După conferința dlui Iorga, studenții în număr foarte mare manifestară, cântând «Deșteaptă-te Române», pe calea Victoriei până la Ateneu unde dl Jules Brun era să țină o conferință franceză. În dreptul cafenelilor «High-Life» s'a făcut o manifestație strigând «Jos franțuziții!»

La Ateneu, în câte-va clipe studenții luară toate locurile, agățând pe cortină afișe pe care se citea «**Jos franțuziții dela Obolui!**»

În mijlocul unei însuflețiri mari vorbesc vre-o doi studenți împotriva pornirilor neromânești ale unei părți din așa zisa noastră «elită socială».

Ba și dl Jules Brun veni la tribună și spuse românește: «Domnilor! Nu știu conferința, trăiască limba românească!» Cuvintele fură acoperite de ovațiile entuziaste ale studenților.

Studenții, totuși, nu părăsiră sala, așteptând sosirea dlui Iorga, la care plecase o delegație spre a-l aduce la Ateneu.

În acest timp intră în loja Ateneului dl C. Stănculescu, vice-președinte al Ateneului, și se încercă în zadar să convingă pe studenți a părăsi sala.

Nu se auză nimic din cele ce spunea. Tocmai atunci sosi dl Gr. Tocilescu și începu să vorbească din loja Ateneului.

Dl. Tocilescu a spus la început că ori-ce conferință, că ori-ce limbă să poate ține la Ateneu.

Aceste cuvinte au fost acoperite de huiduielile unanime ale adunării. Strigătele conțineau: «Rușine! Nu se poate. Tribuna Ateneului să se respecte!»

Manifestația. Studențimea și publicul numeros, ce eșea dela Ateneu, manifestară pe calea Victoriei, huiduind din nou strigând: «Jos franțuziții!» în fața cafenelei «High-Life»; apoi cântând «Trăiască Regele» și aclamând în piața palatului regal.

Mulțimea, cântând «Deșteaptă-te Române», ajunge pe piața Teatrului Național, făcând o mare de capete.

Se făcu manifestație în poarta franțuziților și studentul Pompilian de pe pedestalul felinarului celui mare, vorbi mulțimei rugând pe toți să se împrăștie în liniște, și legându-i cu jurământ să vie astă-seară spre a împiedeca reprezentația franceză pe scena Teatrului Național.

După ce au ars afișele prin cari se anunța acea reprezentație, mulțimea se împrăștie.

Iată amănuntele telegrafice ce a primit «Budapesti Hirlap» depre tulburările din București:

Când a mers vestea, că sosesc soldații, mulțimea se pregăti de luptă. Dintr'o mare berărie cărară afară toate mesele și scaunele și ridicară baricade. De asemeni răsturnară vagoanele tranvaiului și închiseră astfel străzile, ce duc în piața Teatrului. Soldații cu baioneta la pușcă deteră asalt baricadelor, din dosul cărora mulțimea trăgea focuri și arunca petarde (bombe) între soldați. Și din ferestrele berăriei se trăgea asupra miliției, care apoi a spart geamurile

mari ale berăriei, scoțind afară de acolo mulțimea agresivă.

Miliția se apucă atunci să curățe piața. Lucrul mergea însă greu, deoarece erau soldați puțini și publicul îi putea ataca din toate părțile. Miliția trase de două ori salve, însă în aer, ceea ce, se înțelege, n-a speriat mulțimea. Asta a ținut așa o oră întreagă, până ce comandantul garnizoanei a adus mulțime de călăreți și infanterie, cari apoi cu sabia și baioneta au curățit piața.

Sunt mulțime de răniți. Raportul poliției amintește de doi morți. Răniți sunt însă ca la trei sute.

Am avut deci dreptate să nu dăm crezământ telegramelor de ieri, care vorbeau de 30 morți.

Mântuirea! Sub titlul «Ungurii din România» «Az Ország» (dela 27 c.) scrie:

«Se telegrafează din Brașov, că după știri din sorginte demnă de crezut sosite acolo, Ungurii din București, împreună cu cei din toată România, vre'o 50.000, s'au obligat în scris, că în caz de va da vre-o pimejdie peste patria noastră, îndată vor părăsi România și grăbesc în ajutorul nației ungurești!»

Asta-i grav de tot — pentru România. rămâne adecă fără — birjari!

Va să zică nu numai cei din America, ci și Ungurii din România au jurat în scris să nu lase peririi nația ungurească.

Cei d'acasă pot deci dormi în liniște.

De peste săptămână.

— **In pribegie.** În timpul din urmă Copenhaga, Stockholm și orașele de mează-noapte din Germania sunt pline cu emigranți ruși, cari cu toate acestea se țin în mai mare siguranță pe pământ danez și astăzi cei mai mulți au pribegit acolo. La o familie din Copenhaga s'a așezat o familie rusă din patru membrii, cari n'aveau nici de mâncare nici haine, cu ce să se îmbrace, dar n'au sărmanii nici cele mai elementare mobile pentru chilie. Și deși corporal sufer foarte mult cu atât se simt mai fericiți în sufletul lor. Toți însă se nuzuesc în oarecare mod să li-se dea puțința de a putea trăi cinstiți. E destul de frumos, că în decursul acestei ierni grele nu mai doi emigranți au ajuns în mâinile jandarmilor, Mizeria și foamea i-a silit pe acești nefericiți fără pământ, fără parie și fără locuință, — se fure.

La început au luat bățul pribegiei mai ales cei din Kiew, Kisenev, apoi din Moscva și Odessa, mai mulți însă din Riga.

Cu puține excepție toți sunt oameni bine desvoltați, sănătoși, de statură înaltă, și vorbesc în dialectul așa numit «Iddis»; un amestec de cuvinte rusești germane și evreești.

E interesant cum o parte dintre emigranți trec hotarul.

Pe lângă toată opreliștea, chiar păzitorii dela hotare li trec pentru o plată de 5—40 ruble, iar dacă n'au bani, trec cu puterea.

Mulți au pe față brezde lăsate de sabiile căzailor, alții poartă în picioare gloanțe de pușcă și poate că vor rămâne pe vecie schilavi, dar cu toate acestea slavi nici odată. Odată doi emigranți n'au scăpat alt cum, decât că s'au băgat în locul cu cărbune a corăbiei și acolo s'au ascuns dinaintea poliției în mijlocul cărbunilor.

— **Se smeresc, cu încetul.** Lupta de rezistență pasivă a «țării» contra guvernului absolutist e pe cale de a fi compromisă temeinic. Comitatele rând, pe rând, desleagă pe slujbași de îndatorirea de-a nu se supune comisarilor regali, la Budapesta pentru 18 posturi la comitat au recurs 180 doritori de a servi țara, iar ca vîrf la toate se poate consideră faptul că onorabilul conziliu comunal din Kasida (comitatul patriot Abauj-Torna) a ales unanim, cetățean de

onoare pe contele Pongrácz Ferencz, fișpanul numit de «guvernul împărătesc» cum scriu ziarele coaliției, pentru meritele de a fi făcut ordine în comitat!

Corabia coaliției începe a lua apă.

— **La temniță.** «Drapelul» scrie: Ieri s'a înmanat d-lor Dr. Stefan Petrovici, Dr. Cornel Jurca și Mihail Gașpar ordinul ministrului de justiție, prin cari sunt invitați a-și începe cu 1 Mai a. c. În temnița de stat dela Seghedin osânda, pe baza sentinței pronunțate în procesele ziarului nostru. Totodată sunt somați, ca pe lângă urmările legale, să plătească în termen de 15 zile amenziile în bani, la cari au fost condamnați.

— **Alegere.** Ni-se scrie: În comuna Maidan s'a ținut Duminecă în 11 Martie st. n. alegerea de învățătoare. Cu unanimitate s'a ales d-șoara Ersilia Minodora Liuba din Maidan, absolventă a preparandiei gr.-or. din Arad.

— **Știre personală.** Dl dr. V. Lucaciu secretarul comitetului național, după cum ni se scrie din București, petrece acolo de mai multe zile.

— **Deputații mireni** ai sinodului arhidiecezan, aleși pe noul period de trei ani, sunt următorii:

Cercul I Sibiiu: Partenie Cosma, directorul «Albinei», și Ioan de Preda, avocat, Sibiiu.

Cercul II Săliște: Dr. Nicolae Comșa, medic în Săliște, și Dr. Ghiță Măcelar, avocat în Mercurea.

Cercul III Sebeș: Dr. Eugen Mețian, fisc. comitat. în Brașov, și Lazar Triteanu, asesor conzistorial în Sibiiu.

Cercul IV Alba-Iulia: Dr. Vasilie Bologa, director de școală în Sibiiu, și Mihail Cirlea, notar public regesc în Abrud.

Cercul V Deva: Dr. Aurel Vlad, directorul «Ardeleni» din Orăștie și Daniil David, senator magistratual.

Cercul IV Hațeg: George Dănilă, primar în Hunedoara, și Dr. George Proca, secretar cons. în Sibiiu.

Cercul VII Ilia: Dr. Stefan Rozvány, avocat în Ilia, Victor Tordășianu, funcționar conzistorial în Sibiiu.

Cercul VIII Geoagiu: Dr. Ioan Marghita, avocat în Geoagiu, și Dr. Enea Papiu, cand. de adv. în Sibiiu.

Cercul XI Turda: Dr. Petru Șpan, profesor seminarial și Dr. Valeriu Moldovan, avocat în Turda.

Cercul XII Cluj: Vasile Almasianu, avocat în Cluj și Demetriu Comșa, profesor seminarial, Sibiiu.

Cercul XIII Solnoc: Dr. Gavril Buzura, avocat în Lăpușul-ungar și Dr. Ioan Farcaș, avocat în Dej.

Cercul XIV Bistrița: Iosif Popescu, director de Bancă, Reghin și Dr. Nicolae Bălan, profesor semin., Sibiiu.

Cercul XV Târnava: Dr. Dumitru Stefan, adj. advocațional la «Albina», Sibiiu și Dr. Dion. Roman, avocat, Mediaș.

Cercul XVI Sighișoara: Virgil Oniț, director gimnazial, Brașov și Victor Păcală, profesor în Sibiiu.

Cercul XVII Treiscaune: Dr. Iancu Mețianu, proprietar, Zernești și Nicolae Bogdan, profesor, Brașov.

Cercul XVIII Brașov: Arsenie Vlaicu, director școlar, Brașov și Dr. Nicolae Vecerde, dirig. «Albina», Brașov.

Cercul XIX Bran: Ioan cav. de Pușcariu, membru al «Academiei Române» și Nic. Garoiu, avocat, Zernești.

Cercul XX. Făgăraș: Dr. Ioan Șenchea și Dr. Octavian Vasu, avocați în Făgăraș.

În Zarand Dr. Pavel Oprișă dir. și Dr. Ioan Radu prof.

În Cămpeni Dr. Vasilie Preda și Dr. Zosim Chirtop.

(Telegr. Român).

— **Moștenitorul de tron Francisc Ferdinand la Drezda.** Din Drezda se vestește, că moștenitorul de tron Francisc Ferdinand va sosi acolo în 27 l. c. unde va rămâne două zile. În ziua primă va primi vizite din corpul militar și în ziua aceea la operă în onoarea lui se va da reprezentație festivă. În ziua a doua va face escurzie la Meissen, unda va cercetă fabrica de porțelan.

— **Români păcătoși.** Ni se scrie: Referitor la comunicatul «Tribunei» Stălcirea solgăbirăului român din Careii-mari din nrul 47, Vă pot trimite următoarele informațiuni: Dintre cei trei arestați pentru stălcirea dlui Breban unul cu numele Merts László (cand. de adv.) e român, a depus maturitatea la Beiuș în anul 1901 și — risum tenentis — a fost *stipendist în internatul «Pavelean»* de băieți din Beiuș. Caracteristic, că și pe vremea aceea a fost mare maghiaron, încât colegii nu-l puteau suferi. Cealaltă doi arestați: A. Simkó și A. Kirilla sunt d'asemeni români. Ce ticăloșie: Trei români kossuthiști bat pe un român pentru că nu ține cu ei.

— **Soția baronului.** Gendarmii din Szabadszállás au adus la poliție în zilele trecute o femeie nebună. Cu femeia erau doi copii, unul de 10 ani celalalt de 12 ani. Nefericita mamă e văduva baronului Kaas Ervin. Bărbatul ei a fost mare proprietar, dar a murit pe când s'a născut copilul mai mic. După moartea lui, în casa văduvei a sălășluit mizeria. S'au retras în o chilie scundă, din strada Zrinyi. Femeia, ca să-și poată crește băieții, a intrat ca oficianță la tren, dar așa se vede, că abdicarea dela traiul bun, i-a cauzat mari suferințe, în urma cărora a înnebunit. Nu de mult a voit să se arunce în Dunăre împreună cu copiii cu tot. A fost însă împiedecată întru săvârșirea planului ei. În zilele trecute s'a dus la Szabadszállás să-și cerceteze rudenile. Dar în loc să le cerceteze s'a dus pe hotare și acolo a început să se roage și să predice. Gendarmii au prins-o și au dus-o la poliție, de unde a fost transportată în casa de nebuni din Lipotmező.

— **Din Sasca Română** ni se scrie, că junii și alți oameni mai tineri căsătoriți d'acolo instruați de Ștefan Mihailoviciu comerciant din loc au învățat «Călușerul» și «Bătuta». Tinerii voesc a arangea la sfințele Paști o reprezentanție cu petrecere și joc.

— **Podul nou** din Chișineu peste Crișul alb a fost predat Vineri circulațiunei. Impozantul pod de fer este de 86½ metri lung și 6½ metri lat.

— **Alegere.** Ni se scrie că în cercul Coșavei (tractul Făget, dieceza Caransebeșului), deputat al clerului în Sinod a fost ales Anton Angel, preot în Coșava.

— **Prezidentul Sobranjei mituit.** În întreaga Bulgaria face mare senzație o acuzațiune, ce i-se aduce prezidentului Sobranjei, Patkovot, care afirmativ ar fi fost mituit de o fabrică de cartușe din Budapesta, căruia în chipul acesta i-s'a încredințat comanda de cartușe pe seama armatei bulgare. Firma din chestiune, ar fi mituit pe trei fruntași politicieni, — între dânșii și prezidentul Sobranjei — cu câte 40, 50 și 75 mii franci. S'a pornit o anchetă severă.

— **Sinucidere.** Cetim în ziarele ungurești, că învățătoarea română Maria Murgu, dela școala confesională din Utvin, a făcut o încercare de sinucidere. Cauza se zice că e boala incurabilă de care suferă nenorocita. A fost transportată la spitalul din Timișoara.

— **Cenzură.** Din Cluj primim știrea, că dl N. Mihulin, profesor la preparandia din Arad, a depus cenzura profesorală cu osebit succes.

Multe felicitări!

— **Răsbunarea soției.** Din Paris se scrie: Joi la orele șase seara un automobil frumos se oprește înaintea magazinului de căruțe din Niel. În automobil eră un bărbat tinăr, lângă el o femeie frumoasă îmbrăcată în haine de primăvară. În momentul când automobilul se oprește, din poarta casei vecine sosește o femeie tinără, care așteptase cu neastâmpăr ceva; intră în magazin,

și de cinci ori trage cu revolverul asupra femeii. Două gloanțe au intrat în spatele nefericitei ființe. Bărbatul, care de asemenea se amestecase în cearta femeilor a fost și el rănit. Înainte de ce ar fi fost deținută ucigașa, cei doi răniți fură duși la spital.

Femeia deținută a predat întreagă afacere în modul următor:

— Mă chiamă Cecile Bugnet. Sunt de douăzeci și șapte de ani. Acel bărbat, care ședează în automobil în societatea femeii pe care am împușcat-o, e soțul meu. Doi ani am avut fericire deplină. Dar mai târziu bărbatul meu rămâne de acasă tot mai des, până în sfârșit de fel nu s'a ocupat cu mine.

Am căutat să aflu pricina, și în sfârșit am ajuns la convingerea, că soțul meu a devenit necredincios și mă înșală cu o femeie, pe care o chiamă Henriette Monmartin. Am pândit și am observat, că soțul meu după prânz se duce la casa acestei femeii. Mi-am iubit foarte bărbatul, n'am putut să suport de fel această faptă a lui, deci m'am hotărât să mă răsbun. Azi după prânz — ca și de comun — s'a depărtat de acasă spunând, că merge să facă preumblare cu automobilul.

L'am urmărit, s'a dus la locuința Henriettei Monmartin. Cu câteva minute mai târziu ambii erau în automobil. Seara la orele șase i-am pândit și m'am răsbunat, nu neg: am voit să o omor. Femeia a fost dusă în temniță.

— **Svițera contra anarhiștilor.** Din Bern se telegrafează, că conziliul după o discuție de două zile cu o majoritate de 127 voturi contra 9 a votat proiectul de lege, care are de scop, ca din Svițera să fie scoși și perzecați toți anarhiștii.

— **Din țara măcelurilor.** Generalii Rennenkumpf și Meller. Zakomelsky pentru greva poștarilor și oficianților de tren, au organizat o «expediție de răsbunare». Cine se împotrivesc celor doi generali e prins, bătut, e prins nu numai cel bătut, ci chiar și cetățeanul nevinovat, dar mai ales oficianții dela tren, cari au luat parte la grevă.

Generalii Meller — Zakomelsky îi ia la răspundere pe oficianți în vagoanele trenurilor, unde fără nici o milă îi împușcă. Când aud bieții oameni, că se apropie Rennenkampf și soțul, fug mâncând pământul, ca odinioară din naintea invaziunii tătarilor.

În Varșovia trătează cu prizonierii politici în mod ne mai pomenit de sălbatic. Despre aceasta «Rus» scrie următoarele: Grün, incredințatul ministrului de interne Durnovo, face în Varșovia o adevărată incviziție; Profesorul Roduen de — Kurtene descrie în mod amănunțit lucrurile, ce le săvârșește acel nebun; pe cine nu voiește să-l lase din mâinile lor, îl face să fasoneze după placul lor, chinându-l în modul cel mai barbar, deși poate întru nimic nu sunt vinovați. Pretindem, ca acest lucru să fie esaminat, și Grün să fie dat în îngrijire medicală, căci putem lua cu siguranță, că acest om e cu desăvârșire nebun și prin urmare nu trebuie lăsat în funcție de stat, «Rus» apoi pe baza unei epistole a unui prizonier polon spune următoarele:

Prizonierii Secica și Kempzki patru nopți au fost bătuți. Secica a fost lovit în ureche atât de tare încât i-s'a crepat partea din lăuntru și acum nenorocitul a înnebunit. Nu ne lasă să ne potolim setea, ca astfel să ne forțeze mai tare la mărturisire, pe când de fapt n'am păcătuit cu nimic Părul ni-l smulge, jandarmii sar pe pieptul și stomacul nostru de pe masă, tălpile picioarelor le fac sânge lovituri groaznice, și când după nesuferibile chinuri am ajuns în stare anormală, ne constrâng să subscrie cu noi protocol.

— **Procesul asasinatului politic din Calafat (România).** Marți s'a judecat de curtea cu jurați din Craiova procesul omorului politic săvârșit acum câțva timp în orașul Calafat.

Se știe ca Toma Ion român macedonean a omorât cu un foc de revolver pe grecul Papa Demetru.

La orele 12 Curtea își face intrarea. Curtea este compusă din dnii Sinescu, președinte; Calețeanu și Alexandrescu, membri; ministerul public este reprezentat de d. procuror de Curte Coandă și primul procuror Neațu.

Din ordinul președintelui se introduce acuzațul Toma Ion.

I se ia interogatoriul: profesia, etatea și cine sunt apărătorii săi.

Comisiunea depune legiuitului jurământ după care grefierul dă citire actului de acuzare din care reese, că Toma Ion, supus otoman, de ani 24, în ziua de 25 Noemvrie, a omorât cu un foc de revolver pe Mihale Papademetru în împrejurările deja cunoscute. Toma Ion vine din Crușova, orașul său natal și se instalează la Călărași ca lucrător la o cofetărie. Mai târziu trece la București, la cofetăria Baraitar, unde rămâne până cu câteva zile înainte de comiterea crimei.

Cetind prin ziare faptele lui Papademetru, care se manifestă ca anti-român și fiind macedonean, el se influențează și pleacă la Calafat pentru a răzbună pe conaționalii lui.

Cu un foc de revolver ucise pe Papademetru, apoi se predă singur autorităților.

Președintele invită pe acuzat să spună jurătorilor cum a comis faptul și de ce.

Toma Ion spune cum victima sa organiză bande, cum ajută cu bani pe grecii, cari omorau pe românii macedoneni, etc.

El cetind în ziare suferințele macedonenilor, s'a decis să scape pe conaționalii lui de un dușman al românilor. A cumpărat un revolver, s'a dus la Calafat și a săvârșit fapta. El adaugă că nu regretă, mai bine îi pare, că suferă el de cât atâtea mii de frați.

Președintele îl întreabă dacă nu a fost îndemnat de cineva la săvârșirea omorului.

Acuzatul răspunde că nu, că singur a luat hotărârea cetind prin ziare că grecii ard satele noastre din Macedonia.

S'a procedat apoi la ascultarea mărtoriilor după care prim-procurorul Neațu își începe rechizițorul.

Procurorul, spune că acuzatul eră un om fără rost și fapta lui nu găsește nici cum justificare. Îl acuză a fi un odios asasin. Face apel la jurați să spele țara de rușinea adusă de Toma Ion prin acest asasinat, condamnându-l după merit.

Intre altele primul procuror întreabă pe preotul Petrescu, apărător, dacă dogmele creștine admit fapta lui Toma Ion.

D. Betolian, apărătorul acuzatului, întrerupe zicând că întrebarea trebuie pusă patriarhului și metropolitului grec cari ordonă chiar omorirea fraților noștri macedoneni, nu preotului Petrescu.

Sala izbucnește în aplauze. Președintele amenință cu evacuarea.

Primul procuror termină cerând un verdict de culpabilitate.

Se dă apoi cuvântul apărării și vorbesc dnii Betolian, Petre Kșițu, Mitescu, Al. Nicolaid.

D. Procuror general Coandă în replică, cere clemența juraților, dar nu achitarea.

Rezumatul președintelui durează 20 de minute. Președintele pune juraților următoarele întrebări: Acuzatul Toma Ion, major, este culpabil de faptul că în ziua de 25 Noemvrie 1905, cu voință a omorât pe Mihale Papademetru descărcând asupra-i un foc de revolver, în toate circumstanțele cuprinse în rezumatul actului de acuzare. Este vinovat acuzatul, că a comis acest fapt prin pândire, așteptând oare-care timp pe Mihale Papademetru?

După 10 minute jurații, es cu verdictul.

Se răspunde **Nu** la ambele întrebări. Aplauze nesfârșite împiedecă pe primul jurat să termine. Strigăte de trăiască jurații, umplu sala.

Acuzatul este introdus și i-se cetește sentința. El strigă: Trăiască justiția! trăiască poporul românesc!

Se face manifestație la ieșire lui Toma Ion. I se colectează repede 100 lei.

— **Trei surori.** Din Viena se vestește că trei surori, dintre cari cea mai mare e de treizeci și opt de ani, cea de mijloc treizeci și patru și cea mai tinără de treizeci și trei, au hotărât să părăsească această viață. S'au închis în chilia lor și de zile întregi n'au mâncat nimic, căci au voit să moară de foame. Ieri poliția a intrat în chilia lor și au găsit pe cele trei surori istovite cu totul de puteri. Se crede, că sărmanele nu sunt în toate mințile.